

Uni Neba bíní Saṅ ra

Kúnsëe

Di ɓaahi jaŋaa Saṅ fa non apootarri sabboo a ana yi Yéésú rë daa bíní téerí Uni Nebi bee, ndaa biti daa ri bíní rí wonuy filiɓ. Ɗi fi Saṅ nék, bínité iñi yéŋké biti Marka a Maccëe a Lúkkë bíníyúy wë, ndaa iña wonu wa ra caakke yi daa wa bok mante (1.19-28 ; Saame Maccëe 3.1-12 ; Marka 1.1-8 ; Lúkkë 3.1-8).

Saṅ wonte biti Yéésú daa Un Koope, te Una a Koope daa mësúu hom. Uni baa daa ac dékké a ɓëewë, onte ɓëewë gému ɗii na ra níi wa henute koyyi Koope (1.1-18). Ɗi wonte biti Yéésú daa ɓëe' Koope wol ri ëldúnë rë (6.29 ; 17.3).

Filiɓ téerí beh, Yéésú wonte biti daa ri ñama na ona' pes ɗa (6.35), daa ri niiñi ëldúnë (8.12), daa ri waala, daa ri Kaaf ka, daa ri na ona' pesa (14.6), daa ri níirëhí kah-kah fa (10.11).

Saṅ wonte sun fi :

- yii lenke iñi éemílë' yë paṅ Yéésú teeɓa'i biti daa ri Koy Koope ra (2.1-11 ; 4.46-54 ; 6.1-21),
- yii lenke tee'a'i Yéésú a Nikodem (3.1-21),
- yii lenke ɓelaa dék Samari ra (4.1-42),
- yii lenke lëfëñidë Betsataa (5.1-18),
- yii lenke ɓëe' límúu búumíɗ ɗë (9.1-7),
- yii lenke wahtaa nay kolee Yéésú feey fi bee saañ ɗeefri Boffa ra (14.28 ; 16.5-11),
- yii lenke biti ɓëyí fí faha' yúhí Boffa ñeya' Yéésú në, ay rii yúh rë (14.6 ; 16.26),
- a yii lenke ɗaŋa ɗagid ɗi taalibe yi, déŋéenté wë Boffi ra (17.1-26).

‘Bëyí fí jaŋi téerí bee béeḅ ay ot biti ow mínéh yúh Boffa te ri ñeyeeh Yéesú nē, ɗi fa daa Koy ka ra. ‘Bëyí fí ot Koy ka, otte Boffa.

‘Bëe' na wonuu Una ra

¹ Dalaana ɗeef Una na ; Una a Koope daa húmú, te ɗi fi Una Koope. ² Una a Koope daa húmú dalaana. ³ Koope ñeya' ɗii na, sakke iña béeḅ ; lahay yii sakute te ñeyay ɗii na. ⁴ Pesa hom ɗii na, te pesi baa daa niiñi bēewē. ⁵ Niiña na ɗaɗ ñúusē, ñúusē habay ri.

⁶ Koo húmú wolte bēyí hínú Saj*. ⁷ Saj acce seedii niiña, nda ɗi mín tah bēewē béeḅ géḡ. ⁸ Ɗi a faanaŋ fi, ɗi niiña neh ; seedii niiña daa tah ri koloh. ⁹ Niiñi bah, daa niiñi kah-kah fa yérjké biti ac ɛldúnē niiñli bēewē béeḅ rē.

¹⁰ Una húmú ɛldúnē. Koo ñeya' ɗii na sakke ɛldúnē, añaŋ, bēy ɛldúnē yíih rí. ¹¹ Ɗi ac mboko yi na, ndaa mboko yi síkírúuy rí. ¹² Añaŋ, kaa'eeh lahte bēewí síkírúuté rí, te gémuté rí. Te ɗi onte bēewí yaa béeḅ níi wa henute koyyi Koope. ¹³ Wa henuuy koyyi Koope di pagaɗ yaal a beḅ. Ɗi yii ow daa faha' ri neh ɗal. Ēe-ēe' ! Koo daa paŋ níi wa henute koyyi.

¹⁴ Una hente ow, ɗi dékké filiḅ fi yen, ñéerē'té a kaah koceec a malli mínéh ɗúm, yen na olu. Yen olute ndama liil ri Koo Boffi na ra, ndama yeɗ Boffa Koy ka laha' ri yínē kut ɗa. ¹⁵ Saj fa seedeyiɗ ɗi ra, húmú bēyíɗté uni sun won tih : « Bee daa bēe' na húmú wona' mi ron ra bitih : lahte bēyí ee ac filoon so' ra, ɗi luk soo gaan faɗ, ndah balaa mi ac, ɗeef ɗi húmú nē. » ¹⁶ Malla kúɗ ɗí mínéh ɗúm ɗē, ɗi onte yen na yi caakke níi caak. ¹⁷ Koope

* 1:6 1.6 Saj fa na wonuu dee ra daa ri Saj Batis.

ñeya' Mëyíis në pokke Kootaa, ñéyídté mal a kaah Yéesú-Kiristaa na. ¹⁸ Ow ëllëy Koope. Koy ka yínë kut daa ëlídí dí, te dī fi baa Koope. Di fa hom a Boffa ra daa teeβa' dēe man dī fi Boffa ra.

Woni Saŋ Batis biti dī Kiristaa neh

(*Saame Maccëe 3.1-12 ; Marka 1.1-8 ; Lúkkë 3.1-18*)

¹⁹⁻²⁰ Saŋ seedeya' Yéesú dēh : kélfë yí yëwúdfđē homu Yerusalem wolute seeyoh ya a ðëy tali Léwí Saŋ na nda meel dī dī fi baa daa ri wa. Meeluu wa ri ra, dī dāpay dara, seedete won tih : « So' mi Buura Koo fal ri ra neh ! »

²¹ Wa meelaatute ri wonu tih : « Kon fu wah ? Fu Éelí ë ? » Di won wa tih : « Ēe-ēe', mi Éelí neh ! » Wa wonaatu ri tih : « Daa fu yonentaa a ? » Di won wa tih : « Di so' neh dé' ! »

²² Wa míllúu rí won tih : « Kon daa fu wah ? Won fun ðëe' hen fu ra, nda fun lah yii léhínún ðëewë wolu fun dā. »

²³ Saŋ lofa'te wa a unna húmú won yonente Isayii ra, won wa tih : « Daa mi una húmú dfofoh luufa na won bitih : “Dëdđí Yíkëe waala ní júb.”[☆] »

²⁴ I fariseŋ húmú filiβ ðëewë wolu Saŋ na ra. ²⁵ Wa yabaatute na meelu ri wonu tih : « Fu won ti fu Buura Koo fal ri ra neh, fu Éelí neh te fu yonentaa wađti ac ra neh. Kon yi tah fu na bëtís ðëewë ? » ²⁶ Saŋ won wa tih : « Mi hom bëtsë' ðëewë a muluβ ; ndaa lahte ðëyí ee filiβ fi ðëewë deh, te dōn yíih rí. ²⁷ Di ee ac filoon so' ra ndaa mi haayayti liil kotti†. »

²⁸ Yii baa laha' énfí laahi Yurdeŋ di Betani‡, tígë në bëtsë' Saŋ ðëewë rë.

Har fa yera' Koope sarah ra

☆ 1:23 1.23 Saame Isayii 40.3 † 1:27 1.27 mi haayayti liil kotti :Di gerek, bínýú dēh : te mi yínte sah pëkísí níh yí ñafadđi. ‡ 1:28 1.28 Betani :Betani fi bee bokaay a bee dékú Lasaar a Martaa a Mari ra.

²⁹ Kéy fín fë, Saṅ ot Yéésú na ac ɗii na, ɗi yíppée won tih : « Ęlí ! Bëyí bee daa har fa nay yeree Koope sarah[§], hosii bakaad^{ɗi} bëy äldúnë rë ! ³⁰ Daa ri bëe¹ na húmú wona¹ mi ron ra bitih : lahte bëyí ee ac filoon so¹ ra, ɗi luk soo gaan fap, ndah balaa mi ac, ɗeef ɗi húmú në. ³¹ So¹ mi bee sah, mi húmú yéeh bëe¹ waɗ ɗii hen koon ɗa, ndaa yee kúɗ aya ac mi, ma na bëtsë¹ muluɓ ra, ɗi biti koyyi Israyel yúh rí. »

³² Saṅ wonaat tih : « Mi otte Ruuhi Koope kola¹te sun céppé sun fi man bédú nen, hompe ɗii na. ³³ Mi húmú yéeh bëe¹ waɗ ɗii hen koon ɗa, ndaa Koope fa wol so¹ bëtis a muluɓ ra húmú won so¹ tih : “Fay ot Ruuha cép hom ow na ; bëyí baa nay bëtsée a Ruuh-Peseṅ.” ³⁴ Te so¹ mi Saṅ mi otte yii baaha, te mi seedete biti bëyí baa daa Koy Koope. »

Taalibe ya ɗéɓúu ñee tal Yéésú rë

³⁵ Kéy fín fë, Saṅ ayaatte tígë húmú wë aa¹ fin ra, caṅke a ow ana di taalibe yi. ³⁶ Ola¹ ri Yéésú na roommbiil, ɗi won tih : « Ęlí ! Bëyí bee daa har fa nay yeree Koope sarah ra ! » ³⁷ Keluu taalibe yi ana ya unni yah, wa ñeyute tal Yéésú. ³⁸ Heelta¹ Yéésú otte biti wa ñeyu tali ra, ɗi meelte wa won tih : « Don saamu yih ? » Wa ɗëekúuté rí a tii bëyí në yëeddë¹ Unni Koope, wonu ri tih : « Rabbi, fu dék dih ? » ³⁹ Di won wa tih : « Ęyí ɗon ot. » Tígí daaha, bi ɗeef na¹a konte, wani Yéésú ñéerúuté, wa yúhúté tígë dék ɗí rë, wa yeelutee ɗíidë¹ caan fi bisa a ɗi.

⁴⁰ Anndere koy-yaafi Simoṅ Peer, non bëewí ana ya keluu wa unni Saṅ, wa ñeyute tal Yéésú rë. ⁴¹ Di ɗéɓpí pay saami Simoṅ, won ɗi tih : « Fun olute Méssíifë ! » (Iti fi tii baa daa ri Kiristaa mbée Buura Koo fal ri ra.) ⁴² Anndere

§ 1:29 1.29 har :Di gerek, bíníyú ɗeh : koy har.

kúdté Simoj Yéésú në. Yéésú yeelte Simoj níi won dı tih : « Daa fu Simoj, koy Sarı ; dala'te woteh, fay dëekúu Sefaas. » (Iti fi tii baa daa ri : Peer. Iti fi tii Peer daa : la').

Fílíp a Natanayel

⁴³ Kéy fín fë, Yéésú hampe waali Galile. Laha' ri ra, dı tee'a'te a Fílíp, won dı tih : « Aye fu ñee tal so' ! » ⁴⁴ Fílíp dék Betsaydaa, Ðani Anndere a Peer daa boku gin. ⁴⁵ Ði fi Fílíp nampee pay otte Natanayel, won dı tih : « Fun olute ðëe' në wona' Mëyíis téeríi Kootaa ra, bee na wonuu yonente ya Téerëe rë : yaa Yéésú fi Suseef, bee dék Nasaret ra. » ⁴⁶ Natanayel won dı tih : « Yin wun mín dı́uh Nasaret nagajek a ? » Fílíp won dı tih : « Yen saañ fu tíkíd' afu íl ! » ⁴⁷ Wa ðeyute waala na suu. Ola' Yéésú Natanayel na ac dıi na, dı won dı tih : « Bee daa koy ki Israyel tígí-tígí, bi yéeh nofa' ow ! » ⁴⁸ Natanayel won dı tih : « Fu yúhë' së' dih ? » Yéésú loffe ri won tih : « Homa' fu tal eena ðeef Fílíp dëekëy rë doom ra, mi otte ro. » ⁴⁹ Natanayel ðeyídté uni won tih : « Bahaa, kon daa fu Koy Koope ! Daa fu Buuri Israyel ! » ⁵⁰ Yéésú won dı tih : « Wona won mi ro biti mi otte ro tal eena ra, daa tah fu gém ë ? Fay ot yí luk baa éemíle'. » ⁵¹ Ði antee ðaat won tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : ðon ay ot sun-Koo kúnsëh, malaaka yi Koope lawe sun cépé, aye so' mi Koy-ðëe' në. »

2

Kílëegë lah Kanaa ra

¹ Waal ana filoon fi baaha, kílëek lahte Kanaa di Galile. Yaafi Yéésú húmú në. ² Yéésú a taalibe yi ðal dëekúte kílëegë, wa ayute. ³ Dúmë' béeñë ndaje ma ra, yaafa nduñutte Yéésú baaha won dı tih : « Wa lahluy béeñ. » ⁴ Yéésú won dı tih : « Síkirëh së' yaa ow ! Fu faha' biti mi paga yi te wahtii so' lahay doom ? » ⁵ Yaafa payte

won koy-pagoh ya tih : « Yii won don di béeb, lah pëgi rí. » ⁶ Deef lahte yaad pëenë yí yugusuu la' húmú nè, yí yëwúddë yahti bukutoh raa efuu na. Bina-bina waa na béeb wadtee mín soɗ biɗwaar iniil mbée pëenë. ⁷ Yéesú won koy-pagoh ya tih : « Néhi yaad di yee mulub. » Wa nehute yaad da ní líffé pew. ⁸ Tígí daaha, Yéesú won wa tih : « Leegi éfí nè mulaa don kom koy ki gaana. » Wa pagute yii baaha. ⁹ Díkísé' koy ki gaana efa, deef mulaa yísshtë béen. Di yéeh tígé koluu koy-pagoh ya béenë rë, ndaa wa fi yaa yúhú. Tígí daaha, koy ki gaana dëekké yíkí kilëegë ¹⁰ won di tih : « Ndaje mi lah béeb bëewë débúu efa' béenë lukki neɗ da. Tíl ní bëewë sampi pí faanni wa raa nék, yee loolay ní rë anti dúhrú ! Do nék fu henay dah, fu yef béenë lukki neɗ da yefo ní a deh. »

¹¹ Baa daa kimtaana débpi paɗ Yéesú rë. Di paga' ri Kanaa di Galile. Daaha, di teeɓa'te ndami, tahte taalibe yi gémúté rí.

¹² Filoon fi baaha, di saañce Kafarnawum ɓani yaafi, koy-yaayyi a taalibe yi ; wa homute i waal daaha.

*Yéesú a yaayoh ya filiɓ Faam fi gaani Koope
(Saame Maccëe 21.12-13 ; Marka 11.15-17 ; Lúkkë 19.45-46)*

¹³ Leɓa' Paagiyëwúddë rë, Yéesú kolohte saañce Yerusalem. ¹⁴ Laha' ri di haalte baylii Faam fi gaani Koope ra, di deef júlë yë wani harra a fañji wa filiɓ, yaayoh yi bédú yë, a bëewë nè lofrantuu hélíis rë. ¹⁵ Tígí daaha, di saampe dúɗ níh yugusse njooraa, líkké wë, dúhídté wë béeb éssín ɓani júrí wë ; di júlkëncé taabulli bëewë nè lofrantuu hélíis rë, hasalte hélsí wë feey, ¹⁶ antee won yaayoh yi bédú yë tih : « Këllí iñyee béeb deh ! Ngënë tíkí faam Baaso' yaayaa ! » ¹⁷ Filoon fi baaha, nuffi taalibe

yi payte unna bíníyú Téerëe rë bitih : « *Tígë teem so' Faamu ra, daa mi yúh rí keeñ so' !* »[☆]

¹⁸ Tígí daaha, Baha yi yëwúŋŋé wonu ri tih : « Pagid fun yii éemílë'í nay fun teebe bitu fu lahte sañ-sañ paga' fu yii bee ra ! » ¹⁹ Yéesú tahte won wa tih : « Don poysa' Faam fi gaani Koope fi bee raa, may rii taBahaat filiB waal éeyë. » ²⁰ Baha yi yëwúŋŋé wonu ri tih : « Faam fi bee taBahute kiil sabay iniil a kiil pëenë (46) bee ra, ŋo fantee won fu mín ŋii taBahaat filiB waal éeyë ë ! » ²¹ Ndaa Faam fa na wona' Yéesú rë, ŋi yin kay neh gët nëe wona' faan ŋi fi baaha. ²² Tílé' ní Yéesú këllúté Búudé rë, taalibe ya nérsúuté bitu Yéesú na húmú won uni bah ; yii baa tahte wa gémúté yee won Téerëe rë a una húmú won Yéesú rë.

Yii homa' ow BéeB Yéesú yúh rí

²³ Jamanaa homa' Yéesú Yerusalem feedi Paaga ra, ow caak gémúté rí oluu wa kimtaanna paṅ ŋi ra. ²⁴ Ndaa bi yúh Yéesú Bëewë BéeB, ŋi lekaay wa. ²⁵ Di húmú sohlaay bitu ow ac ŋii na won bitu díw man ŋeh, ndah yii homa' ow BéeB ŋi yúh rí.

3

Yéesú a Nikodem

¹ Lahte Bëyí hínú Nikodem, ŋi non fariseṅṅa te ri kélfë yëwúŋ. ² Di acce elek ŋeefidte Yéesú won ŋi tih : « Bahaa, fun yúhúté bitu Koope daa wol ro yëeddí fun, ndah ow mínéh paṅ kimtaanna paṅ fu ra hém Koope ñéerëy a ri. » ³ Yéesú tahte won ŋi tih : « Mee roo won kaaf ka ra ee : ow mínéh yúh iña Nguur ki Koope, hém ŋi límëetúy. » ⁴ Nikodem meelte ri won tih : « Ow tíl ní Baha raa, ŋi ay límëetúu ŋíh ? Di ii nimil loo yaafi límëetú kay maan ? » ⁵ Yéesú tahte won ŋi tih : « Mee roo won kaaf ka ra

☆ 2:17 2.17 Saame Kaṅaa ya 69.10

ee : ow mínéh haal Nguur ki Koope, hém dī ñeyay muluḅ a Ruuh-Peseṅ, dī límëetú. ⁶ Bëyí límú ow, pesa' pes ow ; ðëyí límúu Ruuhi Koope, pesa' Ruuhi Koope. ⁷ Yin ðanay roo jaahal di yee wona' mi ro biti ðëewë warutee límëetú rë. ⁸ Ngilaaw ma laḅa' tígí neḅa' ri fu kelee na neh a ? Añcaṅ, fu yéeh tígë kola' ri a tígë na saañ dī ra ! Di ðaaha kep di ðëyí límúu Ruuhi Koope ! » ⁹ Nikodem won dī tígí daaha tih : « Baa mínë' lah dīh ? » ¹⁰ Yéésú won dī tih : « Yëeddëhë teempe ti dō nen Israyel fu yéeh yii baa a ? ¹¹ Mee ron won kaaf ka ra ee : fun hom wonuu iña yúhú fun ða, fun seede iña na olu fun ða, ndaa dōn fahuuy fun síkírëh. ¹² Mi won dōn iñi ëldúnë dōn gémúy së' rëe, dōn ay soo gémëe dīh biti mi wona ron iñi sun-Koo ? ¹³ Ow pëyrëy yúhí sun-Koo ; so' mi Koy-ðëe' fë kola' na ra doṅ daa yúh rí.

¹⁴ « Dee kera' Mëyíis goṅ fa yugusuu përem sun fi duuda, bëyídté rí luufa ra[✱], so' mi Koy-ðëe' mi waḁti bëyrúun ðaaha, ¹⁵ nda bëyí gém së' bééḅ lah pesa na dūmëh rë. ¹⁶ Yúhí biti Koope faha' ðëewë fahoo ní dī yera'te Koy ka laha' ri ra kut, nda bëyí gém dīi na bééḅ ḅanti saṅku, lah pesa na dūmëh rë. ¹⁷ Koope wolay Koohi ëldúnë biti ri ac daani ðëewë ; ëe-ëe', dī wol ri sëmle'í wë. ¹⁸ Kon bëyí gém Koy ka na ii daanu ; bëyí gëmëy rí nék daanute ní wocce, af yee gëmëy ðëe' dī fi Koy ki yíní Koope kut ra. ¹⁹ Te yee haala' daana ra daa ri beh : niiña acce feey, ndaa ñúusë daa génël ðëewë niiña ndah pagaḁdī bossi wa. ²⁰ Bëyí na paṅ ḅos bééḅ wonay yin niiña, dī hega' ri hegoo, ndah dī kaa' biti pagaḁdī bossi feeñ. ²¹ Bëyí paga' kaah nék saama' niiña, nda bëyí ot pagaḁdī bééḅ yúh biti Koope daa ḅek dī na. »

✱ 3:14 3.14 Saame Kíní ðëy Israyel 21.9

Yéésú a Sarı Batis

²² Filoon fi baaha, Yéésú a taalibe yi koluute suute Yúdée. Di hompe i waal daaha a wa, ɗi na bétís ɓéewé.

²³ Sarı nampee hom Enon di hēbís Salim na bétís daaha ɓal, bi caak tīgē muluɓ. ɓéewé aye ɗii na, ɗi bētsé wē.

²⁴ Baaha ɗeef ɗi tēyúy kasu doom.

²⁵ Lahte bis, i ow di taalibe yi Sarı na taasuu a yēwúɗ yii leŋke di na ɓukutuu. ²⁶ Wa payute Sarı na wonu ri tih : « ɓahaa, fu nērsēhté ɓéé' ɗoni húmú énfí laahi Yurdeŋ fu na seede yid' ɗi ra a ? Di dalte bétís te ɓéewé ɓééɓ yuluu ɗii na. » ²⁷ Sarı won wa tih : « Ow mínéh lah yii man ɗah, te Koo oneh ri ri. ²⁸ Don mínú seede biti sah, mi wonte biti mi Buura Koo fal ri ra neh, a biti Koope wol so' kēlléhí doŋ. ²⁹ Kílëek bi yaali ; kooji yaala nék homa' dah, kelee una, keeña sos níi sos. Daa mi kooji bah, yii baa daa tah keeñ so' sos níi sos. ³⁰ Di waɗti laha maakaama laho saye, bi so' éylée.

³¹ « ɓéé' kola' sun-Koo ra daa paa' ɓééɓ sun. ɓéyí feey fi beh, míntí nona feey te wona' yii leŋ éldúníi beh. ɓéé' kola' sun-Koo ra nék [daa paa' ɓééɓ sun] ; ³² ɗi seede ya' iña ot ɗi a yee keloh ri ra, ndaa ow na síkíréeh rí. ³³ ɓéyí tah iña na won ɗi ra, déggélté biti Koo wona' kaah. ³⁴ ɓéé' Koope wol ri ra, léhíné' woni Koope, ndah Koope ɓéɓ Ruuhi Pesenji ɓééɓ soɗte ri ri. ³⁵ Boffa daa faha' Koy ka níi tíkké iña ɓééɓ ya'i. ³⁶ ɓéyí gém Koy ka lahte pesa na ɗúméh rē ; ɓéyí kaa' gémí rēe nék ii yúh pesi bah, te Koope ay rii dékée teeɓ haay-keeñ. »

4

Yéésú a ɓelaa dék Samari ra

¹⁻² Waalli yaaha, fariseŋŋa koluute ban fi biti yee lah Yéésú taalibe, bētíssé wē rē, luk yí Sarı Batis. (Deef

nagajek dɔi fi Yéésú neh daa na húmú bétís, taalibe yi daa na húmú pagu yaa tígè.) Yúhè' Yéésú biti yii baa halte nuffi farisenja ra nék, ³ dɔi kolohte Yúdée, na nimil Galile. ⁴ Di yahti saañ dín fè rée, dɔi waɗtee ñee Samari. ⁵ Daaha, dɔi tílté ní dɔi lebohte gini hínú Sikaar non Samari, di hëbís feey fa húmú on Yakop koohi Suseef ra. ⁶ Yakop húmú hacce yéem daaha. Bi mok Yéésú waali, dɔi tookke búk yéemè na hílsèh, ðeef na' lahte leelu af. ⁷⁻⁸ Taalibe yi suute filiɓ ginin saam yii nay waa ñame.

Lahte belii dék Samari acce neh wahtii baaha. Yéésú won dɔi tih : « On so' muluɓ mi han yaa ow. » ⁹ Belaa won dɔi tih : « Mantee bal, fu ðaga' so' muluɓ dɔih te fu yëwúɗ, mi bëy Samari ? » (Deef wa fi yëwúɗɗë nagajek, fahuuy bok a bëy Samari dara.) ¹⁰ Yéésú won dɔi tih : « Fu yúh yii na ona' Koo a so' mi bëe' na won a ðo ra koon, daa fay soo ðage muluɓ, mi on ðo mulaa na ona' pes ða. » ¹¹ Belaa tahte won dɔi tih : « Bahaa, ðo fu lahay hoc ní wocce, te yéemè nooɗte tíkké sun ! Fay dɔuhée mulaa na ona' pes ða di kon ? ¹² Ciffi fun Yakop daa heliɗ fun yéemí beh. Di hante na mulaa, koyyi hanute na, yuppi hanute na, fantee haba' biti fu luk dɔii gaan a ? » ¹³ Yéésú won dɔi tih : « Bëyi han na mulii yéemí bee bëeɓ, fay sifiraat ; ¹⁴ ndaa bëyi han na mulaa nay mi rii one ra, ii sifiriil ta' : mulaa nay mi rii one ra kay, ay yíssée culi julli pesi na dúméh dɔii na. » ¹⁵ Belaa won dɔi tih : « Bahaa, on so' na mulii yah, nda mi woc sifiroh te mi aylileh neh yéemí beh. »

¹⁶ Yéésú won dɔi tih : « Kon paye fu kale yaalu fu ac. » ¹⁷ Belaa won dɔi tih : « Mi lahay yaal. » Yéésú won dɔi daaha tih : « Fu won kaah biti fu lahay yaal, ¹⁸ ndah fu ñeete yaal iip, te bëe' ðoni na pesu leegi ra yaalu neh. Kon fu won kaah ! »

¹⁹ Tígí daaha, belaa won dɔi tih : « Bahaa mi ot na, fu yonente ! ²⁰ Caacci fun húmú jaamiyuu Koope sun

fi danji beh, ndaa dɔn fi yëwúɗɗë, dɔn wonu dɔi waɗti jaamiyuun Yerusalem. » ²¹ Yéésú won dɔi tih : « Yaa ow, géme yee na won mi ro bee ra : ay tɪl ní jaamiyohi ðëewë Baap-Koo sun fi danji beh, mbée Yerusalem ii caak solo. ²² Don fi ðëy Samari, dɔn na jaamiyuu, ndaa dɔn yíih Koope ; fun fi yëwúɗɗë nék, fun na jaamiyuu ri te fun yúhú rí, ndah ri ñeya' fun fi yëwúɗɗë nē, múclí èldúnē. ²³ Wahtaa hompe lah, te ri lahte, wahtaa nay jaamiyee ðëewë na saamu Baap-Koo kah-kah ra, wa ñeya' ri Ruuh-Peserj a kaaf ka ra. Baap-Koo saam mani ðëewí yah. ²⁴ Koope dɔi Ruuh, te ðëyí na jaamiyoh ri waɗti ñeyaa Ruuhi a kaah. » ²⁵ Belaa won dɔi tih : « Mi yúhté biti Buura Koo fal ri ra maanam Kiristaa, ac ayo. Di ac dɔa, dɔi ay fun teeð ðéeð. » ²⁶ Yéésú won dɔi tih : « Daa mi, so' fa na won dɔo na ra. »

²⁷ Taalibe yi Yéésú lahuu tígí daaha. Oluu wa Yéésú na won a ðeleð ra, wa éemuté ní éem, ndaa ow di waa na kaañay meel Yéésú yee na saam dɔi ra, a yee tah dɔi na won a ðelaa ra. ²⁸ Tígí daaha, ðelaa helte peni mulii, nimilte ginin won ðëewë tih : ²⁹ « Èyí dɔn ot ðëe' abee wonte so' iña pañ mi ra ðéeð. Di Buura Koo fal ri ra neh delem a ? » ³⁰ Bëewë koluute, suute ðeefri Yéésú.

³¹ Filið fi baaha, taalibe ya gangalu Yéésú ñam wonu tih : « Bahaa, túmé yin lowu book ! » ³² Ndaa dɔi won wa tih : « Mi lahte ñami dɔn yíih rí. » ³³ Tígí daaha, wa na meelantuu hanndal ki wa wonu tih : « Ow kompe ri ñam neh a ? » ³⁴ Yéésú won wa tih : « Pañ yee faha' ðëe' wol so' ra níi mit sək, daa ñami so'.

³⁵ « Don wonu neh dee a lec tas céyín iniil a ? So' mi won dɔn tee : èlì meeyya ! Iña nonte níi seh lec. ³⁶ Bëe' nē lec dɔa ee liil yínlí rē, na négírē' peba na saañ pesa na dúméh rē. Hen dɔaaha raa, ðëe' soh ra a bee lec dɔa bok, lah sos-keeñ. ³⁷ Léehë won kaah bitih : “Bëe' soh

ra bokaay a bee lec dfa.” ³⁸ Mi yeñce ron lec meeyi dɔn mësúy nēe paŋ dara. I ow kay daa légéyú rí, dɔn daa njiriñuu ri. »

³⁹ Kola'te bee wona' wa belaa biti Yéésú wonte ri iña paŋ ri bééɓ rē, i ow caak di bëy Samari dékú gini baa ra gémúté Yéésú. ⁴⁰ Te dfeefruu wa ri ra, wa d'agute ri d'i hom waa na daaha ; tígí daaha, d'i hompe waal ana waa na. ⁴¹ Iña na won d'i ra tahte wa baatuutee caak na haalu ngémě. ⁴² Wa wonu belaa tih : « Iña bílíd' fu fun d'a daa tah fun gém neh doŋ, ndaa biti fun kellirute affi fun d'i na won, te fun yúhúté biti daa ri Sēmléhí ildúně kaah. »

Koy daga pay Yéésú rē

⁴³ Filoon fi waalli ana ya hom Yéésú daaha ra, d'i kolohte saañce Galile. ⁴⁴ Di wonid'te afi bitih : « Yonente heefuu gina dék d'i rē. » ⁴⁵ Laha' ri Galile ra, bëy gina teeriyuute ri daaha, ndah payuu wa feedi Paaga Yerusalem ra, wa olute iña paŋ d'i filiɓ feeda ra bééɓ.

⁴⁶ Daaha, Yéésú ñeyaatte Kanaa di Galile, tígě húmú yíssě' rí mulaa bééñ rē. Deef ow di dakki buur dék Kafarnawum, koy ka keente jér. ⁴⁷ Kela' ri biti Yéésú kolohte Yúdée acce Galile ra, d'i saañce dfeefid'te ri, d'anjke ri pay Kafarnawum payid' d'i koy kee ke ri na maannda' húl rē. ⁴⁸ Yéésú won d'i tih : « 'Don oluy kimtaan a iñi éemílě'té rēe daal, won ti dɔn ii gém múk ě ! » ⁴⁹ Daga won d'i tih : « Bahaa, yípée ac faam balaa koy so' húl. » ⁵⁰ Yéésú won d'i tih : « Nimile faam, koohu bëyid'té af, yin ii rii kat. » Běe' gémpe yee won d'i Yéésú rē, kolohte na saañ faam. ⁵¹ Di hom waali faam fa, súrgě yí téeb'lúuté rí wonu ri tih : « Bahaa, koohu kolohte ! » ⁵² Di meelte wa wahtaa koloh kúkěyě rē, wa wonute ri biti faan kúkěyě woc tama bee wota' na' yutuud' leelu af aa' fin ra. ⁵³ Boffi kúkěyě yíppée ot biti yaa wahtaa wona' ri Yéésú biti koohi bëyid'té af ra. Kola'te baaha, ðani bëy faami bééɓ gémúté Yéésú. ⁵⁴ Baa

daa kimtaani ana fa paj Yéésú kola¹ ri Yúdee nimilte Galile ra.

5

Lëfëñíde pay Yéésú rë

¹ Filoon fi baaha, ndaje di ndaje yi yëwúɗɗë lahte Yerusalem, Yéésú kolohte saañce na. ² Gini baaha lahte laahi Ébrë yë wonuu ri Betsataa, hom hëbís ilë në wonuu Ílí Harra* ra. Di lahte mbaar iip. ³ I jéríɗ caak daa fanuu mbaarri yaaha : búumíɗɗë deh, ßëewë në yííbu rë deh, lëfëñíɗɗë deh. [⁴ †] ⁵ Filiɓ fi jéríɗɗí yaaha, lahte na ßëyi hente kíil sabay éeyë a kíil peeye (38) ɗi fanohte ri jér. ⁶ Ola¹ Yéésú ßëe¹ fanohte feey te ri yúhté biti ɗi maañcee jér rë, ɗi meelte ri won tih : « Fu faha¹te biti fu wah a yaal kowa ? » ⁷ Jérde won ɗi tih : « Bahaa, mulaa hégyëh rëe, mi na laheh ßëyi mín sëe ßek filiɓ laaha ; mi home étíɗ saañ haal raa, ow kay ɗéɓ së¹ filiɓ. » ⁸ Tígí daaha, Yéésú won ɗi tih : « Kolee, fu pon dilu fu tíl. » ⁹ ßëe¹ yíppée wah, kolohte ponte dili na tíl.

Yiin pay Yéésú ßëe¹ rë tee¹a¹ a bisa na hílsúu yëwúɗɗë rë. ¹⁰ Oluu ßaha yi yëwúɗɗë ßëe¹ a dili, wa wonu ri tih : « Fu waray meeɓ dilu bisee woteh beh, ɗi bisa na hílsúu rë ! » ¹¹ ßëe¹ won wa tih : « ßëe¹ pay so¹ ra daa won so¹ mi ßeb dili so¹ mi tíl. » ¹² Wa meelute ri wonu tih : « ßëe¹ won ɗo

* ^{5:2} 5.2 Gini Yerusalem ßéeɓ húmú míirú míirë níi embite, ɗi antee lah íl caak. Ílí bee na wonuu Ílí Harra bee ra, ßëewë habuu biti harra húmú ñeyrúu në biti wa húmú yahti haal gina. † ^{5:4} 5.4 ßëewë húmú ñeyaatu unni yee bín fë wora¹ wa ßëewë rë, lahte na yí húmú bíníyú yii beh : Wa homuu daaha sehe hégyëhí mulaa. Na hom níi lah wahtii malaakii Koo-Yíkëe ac hégyí mulaa, te jérde në ɗéɓpí haal mulaa wahtii baaha ra ay wah, a di míntí man jérë ßéeɓ.

baaha ra wah ? » ¹³ Ndaa b̄ee' yéeh payohi, d̄i mínéh r̄í teeḅa', bi múuy Yéésú filiḅ dúukélí b̄ewē h́mú daaha ra.

¹⁴ Filoon fe, Yéésú tee'a'te a b̄ee' filiḅ Faam fi gaani Koope, won d̄i tih : « Fu abaa fu wahte leegi ! Ngana bakaaril, toñeh yii luk baa misik ay roo kate. » ¹⁵ Kola' b̄ee' dah, d̄i payte wonte ḅaha yi yéwúḁḁé bití b̄ee' pay d̄i ra Yéésú. ¹⁶ Kola'te baaha, wa henute halañ sun fi Yéésú, di yee pay'a' ri ow bisa na hílsúu wē rē. ¹⁷ Ndaa Yéésú won wa tih : « Baaso' ee légéy rē na saañ, so' ḅal mee légéy rē maa saañ. » ¹⁸ Wona won d̄i baa ra, tahte ḅaha yi yéwúḁḁé ḅaatuutee caḅ hawi h́l, ndah teyay bití doḅ d̄i poote kootii bisa na hílsúu rē, ndaa d̄i wona' ti Koope daa boffi, daa ri bití daa wa teyu.

Sañ-sañi Koy ka

¹⁹ Yéésú tahaatte won tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : so' mi Koy ka mi mínéh koloh rek mi paḅ ; mi paga' yee ot mi Baaso' na ra. Yii paḅ Baaso' ḅéeḅ, so' mi Koy ka mi paga' ri. ²⁰ Di faha'te so', te d̄i na teeḅ so' iña na paḅ d̄i ra ḅéeḅ. Di ay soo teeḅ yí ay pagu kay, yí luk yaa gaan fap ní ḁon éem : ²¹ di na kèllé' Baaso' ow ḅúudé on d̄i pes, so' mi Koy ka ḅéyí neḅ so' mi on d̄i pes. ²² Baaso' na aattiyeeh ow, ndaa d̄i onte so' mi Koy ka sañ-sañi aattiyaa mi ḅéeḅ, ²³ nda b̄ewē ḅéeḅ yeḁ so' mi Koy ka cér ti di yeruu wa ri Baaso' nen. B̄éyí yeray so' mi Koy ka cér, ḁeef yeray Baaso' fa wol so' ra cér. ²⁴ Mee ron won kaaf ka ra ee : ḅéyí síkírèh woni so', te ri gém b̄ee' wol so' ra, lahte pesa na ḁúméh rē. Di ii daanu : d̄i múccé ḱl kē, haalte pesa. ²⁵ Kaaf ka bee ḅúk sē' beh : wahtaa ee saañ lahe ra, te ri lahte níi wocce, wahtaa nay kelee b̄ewē h́lú rē un so' mi Koy Koope ra, te b̄ewē nay kelee woni so' ra ay pes. ²⁶ Di homa' pesa Baaso' na, d̄i tahra' so' ri ḁaaha, pesa hompe

soo na. ²⁷ Te ri onte so' mi Koy ka sañ-sañ aattiyaa, ndah daa mi Koy-ḃëe'. ²⁸ Yee won mi ḃon ra ḃanay ron jaahal : wahtaa ee ac ḃa, ḃëewë húlú hacu feey fi bee ra ḃéeḃ ay keloh un so', ²⁹ te wa ay koloh ḃúudé. ḃëewë hómú paguu yin wun ra ay koloh, haal pesa na ḃúméh rë, yee hómú paguu yin ḃos ra koloh, daanu. ³⁰ So' mi Koy ka mi mínéh koloh rek mi paḃ, mi na pageh yee neḃa' so' ra, ndaa yee neḃa' ḃëe' wol so' ra. Mi hom aattiya' yee nah so' Koope ra, te aattiya'i so' júḃpé.

Seede yi Koy ka

³¹ « Daa mi seedeyira af so' iñi so' koon kep, ow ii tah biti mi won kaah. ³² Ndaa ow kay daa na seedeyid' so', te mi yúhté biti iña na won ḃi sun fi so' ra kaah. ³³ Don wolute i ow Saj Batis na, te iña won ḃi sun fi so' ra kaah. ³⁴ Seedii lej sun fi so' yaha bi ow kut, mi sohlaay ; ndaa mi won ḃon woni Saj, nda ḃon mín múc. ³⁵ Saj hómú man lampii kēḃḃú hawaanaa nen, te ḃon hómú dalute ot neḃ niiñi. ³⁶ Ndaa lahte seedii daa luk bi Saj lah solo : daa wa iña na paḃ mi ra. Yee nah so' Baaso' paḃ ra won sun fi so', wa teeḃa' biti Baaso' daa wol so'. ³⁷ Te Baaso' fa wol so' ra, seedeyid' so' ḃal. Yaa biti kay, ḃon kéllyú ḃi na won, te ḃon éllúy rí. ³⁸ Don habuy unni ḃon na ndah ḃon gémúy so' mi ḃëe' ḃi wol ri ra. ³⁹ Don yahti yoon Téerëe rëe, ḃon ḃekuu keeññon ḃéeḃ filiḃ, ndah ḃon séentúu pesa na ḃúméh rë në. Añcaḃ, Téerëe seedeyid' so', ⁴⁰ ḃon anutee kaa' ḃeefri so', ḃon pes !

⁴¹ « Mi sohlaay kañi kola' ow na. ⁴² Mi yúh ḃon : mi yúhté biti ḃon fahuuy Koope. ⁴³ Mi ayid' Baaso', ḃon kaa'uute síkírëhí së'. Ndaa ow kay daa ayira afi raa, ḃon síkírëh rí. ⁴⁴ Don fahuu biti rek ḃon kañantee affon, ḃon anutee fahuuy kañi kola' Koope fa yínë kut ḃa ! Don ay soo gémée ḃíh ? ⁴⁵ Ngënë hëbíi biti daa mi nay ron

teeḅee a Baaso¹ ; Mëyíis daa nay ron teeḅee, ḁi fa ḁon tíkú yaakaaron ḁíi na ra. ⁴⁶ Nagajek, ḁon gém Mëyíis kaah koon, ḁon warutee soo gém, ndah ḁi bíníté yíi lej soo na. ⁴⁷ Ndaa hém ḁon gémúy iña bíní rí rëe, ḁon ay gémée wonni so' ḁíh ? »

6

Mbúurú yí iippa a jénní ana ya

(Saame Maccée 14.13-21 ; Marka 6.30-44 ; Lúkkë 9.10-17)

¹ Filoon fi baaha, Yéésú húussé laahi Galile fa na wonuu ḁal laahi Tiberiyat ra, saañce ḁúgí yínëe. ² Bi olu ḁëewë kimtaanna na paḁ ḁi, ḁi na wahil jéríḁḁë rë, dúukël ow ñeete tala. ³ Laha¹ ri ra, ḁi lappe daḁ, tookke a taalibe yi. ⁴ Baaha, ḁeef feedi yëwúḁḁë na wonuu Paak ra leḅohte. ⁵ Bëyrë¹ Yéésú afi, ḁi otte ḁëewí caakute ní caak na ayu ḁíi na. Tígí daaha, ḁi meelte Fílíp won tih : « Yen ay lomee mbúurú mín ñëmíḁ ḁëewí yee dih ? » ⁶ Di hom olsohi Fílíp, daa tah ḁi wona¹ ri dah ; ḁeef ḁi yúhté yee nay ri page ra ní wocce. ⁷ Fílíp won ḁi tih : « Wuti yen lah hélsí tam ḁúmléh wë koon^{*}, ii mín lom mbúurú ní wa ḁéeb lah wuti yaha ñiip. »

⁸ Tígí daaha, ow kay di taalibe yi, Anndere koy-yaafi Simon Peer won ḁi tih : ⁹ « Lahte kúkëyí kúḁté mbúurú loorso[†] iip a jén ana deh, ndaa wa ay taabe ḁëewí caakki yee yih ? » ¹⁰ Yéésú won wa tih : « Wëní wë took. » Deef tígë húmú caakke gaawa. Wonuu wa baaha ra, wa tookute. Bëewí yaalla húmú në rë warutee mit ow júnní iip (5.000).

¹¹ Yéésú ḁeḅpe mbúurëe, símpé Koope, wora¹te wa ḁëewë. Di ḁeḅpe jënë hente ḁaaha ḁal, wora¹te wa

* ^{6:7} ^{6.7} hélsí tam ḁúmléh wë :Di gerek, bíníyú ḁeh : ḁëñé tíméer ana (200). ḁëñé yínë, daa ganjarma yíníl légéy sùrgë bis múlgús. [†] ^{6:9} ^{6.9} loorso :Wa peppi man pep bele nen. Wa hom yugusuu mbúurú.

Ḅēewē nīi ow fi ow waa na ḄēēḄ lahte yi doyte ri. ¹² Ñamuu wa ḄēēḄ nīi wa laalute ra, Yéésú won taalibe yi tih : « Négíríi wooñjiida, yin Ḅan naa yah. » ¹³ Négírúu wooñjiidi mbúurú yí iippa ñamu Ḅēewē rē, wa lííffé dama sabboo a dama ana. ¹⁴ Ola olu Ḅēewē kimtaana paṙ Yéésú rē, tahte wa wonu tih : « Ḅëyí bee daa yonentaa húmú wonu biti wadtee ac éldúnē rē kaah ! » ¹⁵ Bi yúh Yéésú biti Ḅēewē yuluu hami daaha tík dī buuri wa, dī héciilté lappe daṙa, Ḅani afi njunduṙ.

Tíli Yéésú sun fi mulaa

(Saame Maccëe 14.22-33 ; Marka 6.45-52)

¹⁶ Sos na'in, taalibe yi Yéésú cépúté Ḅúk laaha. ¹⁷ Wa haalute gaal na húusú laaha yullute waal Kafarnawum. Koo elekke affi wa, dēef Yéésú dēefray wa doom. ¹⁸ Bi gaan ngilaaw ma, mulii laaha yampe na hégíyēh. ¹⁹ Sayuu taalibe ya nīi wa homute yii mitte kilomet iip mbée pēenē filiḄ laaha ra, wa séenuté ow na tíl sun fi mulaa, dēef Yéésú daa na ac waa na gaala ; wa yípútée tíit. ²⁰ Ndaa Yéésú won wa tih : « Ngēnē tíití ! Yaa so' ! » ²¹ Tígí daaha, taalibe ya homu woni dī haal gaala, wa yípútée teer tígē na suu wa koon Ḅa.

Ñama na ona' pes Ḅa

²² Yíilē' Koo kény fín fē, dúukélí Ḅēewē húmú tasu Ḅúk laaha ra húmú olute biti gaal yínē kut daa húmú daaha aa' fin ; te wa yúhuté biti na suu taalibe ya ra, Yéésú ñéerēey a wa filiḄ gaala ; wani affi wa kut daa suu. ²³ Tígí daaha, lahte gaalli koluu Tiberiyat ayute teerute hēbís tígē húmú ñamuu wa mbúurēe, bee símé' Yíkēe Koope ra. ²⁴ Bi olu wa biti dī fi Yéésú a taalibe yi húmúy nē, wa haalute gaalli yaaha, na suu Kafarnawum saami.

²⁵ Deefuu wa ri Ḅúgí yíníi laaha ra, wa meelute ri wonu tih : « Fu ac dee kiri Ḅahaa ? » ²⁶ Di won wa tih : « Mee

ron won kaaf ka ra ee : wëerté sè¹ biti mbúurée ñamu ðon nii looyon mayce ra daa tah ðon na saamu so¹, ndaa biti ðon yúhú iti fi kimtaanni so¹ neh. ²⁷ Ngënë mèkí ñami ay míllée yah. Lah mèkí bee na ona¹ pesa na dúméh rë kay, bee nay mii onee so¹ mi Koy-ðee¹ rë. Baap-Koo yedte so¹ sañ-sañ baaha. » ²⁸ Wa meelute ri wonu tih : « Koope faha¹ biti fun paŋ légéyí bih ? » ²⁹ Di won wa tih : « Légéyë seh Koope ðon na ra biti ðon gém so¹ mi ðee¹ ði wol ri ra. » ³⁰ Wa wonu ri tih : « Fay fun teeðe kimtaani bi nii tah fun gém ðë ? Fay page yii bih ? » ³¹ Caacci yen ñamute maan[‡] luufa ti di bíníyúu rí Téerëe bitih : “Di onte wa yii ñamun wa, yii kola¹ sun-Koo.”[✧] » ³² Yéésú won wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : Mëyíis neh daa ona¹ ñama kola¹ sun-Koo ra, Baaso¹ daa na on ðon ñami kah-kah fa kola¹ sun-Koo ra. ³³ Ñama na ona¹ Koope ra, daa ri bee kola¹ sun te na on ðee¹ pesa na dúméh rë. » ³⁴ Tígí daaha, wa wonu Yéésú tih : « Bahaa on fun ñami yaa faraah. » ³⁵ Di won wa tih : « Daa mi ñama na ona¹ pesa ra. Bëyí ðeefid¹ so¹ wocce yaað, bëyí gém sè¹ wocce sifiroh. ³⁶ Mi wonte ron ri : ðon olute so¹ ngëey, ndaa ðon kaa¹uute gémí sè¹. ³⁷ Bëyí Baaso¹ on so¹ ri ðeeð ay soo ðeefid¹, te bëyí ðeefid¹ so¹ mii rii lík, ³⁸ ndah mi cépëy feey fa paŋi yee faha¹ mi ra, ndaa paŋi yee faha¹ ðee¹ wol so¹ ra. ³⁹ Yee faha¹ ðee¹ wol so¹ ra nék daa ri beh : mi banti ñak ow yínë di yee déŋéen dí so¹ ra, ndaa mi wað waa kèllë kèllë búudé yiin nay túkkíyé èldúnë rë. ⁴⁰ Yee faha¹ Baaso¹ ra daa ri bitih : bëyí yeel so¹ mi Koy ka ðeeð te ri gém sè¹, ði liil pesa na dúméh rë, mi kèlíd dí búudé yiin nay túkkíyé èldúnë rë. »

[‡] 6:31 6.31 maan :Wa peppi sewte, wa man pëndë miraa nen. Daa wa ñama húmú on Koope bëy Israyel koluu wa Ésíp homute luufa nii hente kíil sabay iniil (40) ra. [✧] 6:31 6.31 Saame Kolohi koyyi Israyel Ésíp 16.4, 15 ; Kañaa ya 78.24

⁴¹ Wona won Yéésú biti daa ri ñama kola' sun ɗa, tahte yëwúɗɗë në úlúm-úlúmú hanndal ki wa ⁴² wonu tih : « Yaa Yéésú koy Suseef neh hanaa ? Yen yúhú boffi a yaafi ! Di wona' biti ɗi kola' sun ɗíh ? » ⁴³ Yéésú won wa tih : « Yéfi yee na wonu ron hanndal kon ɗa. ⁴⁴ Ow mínéh sée ɗeefid' hém Boffa wol so' ra yejeh ri soo na ; te so', may kélid' bëyi baaha búudé yiin nay túkkíyé èldúnë rë. ⁴⁵ Yonente ya bíníyúté yii beh : “Wa béeb, Koope ay waa teeɓ.”[☆] Bëyi síkírëh Boffa béeb te keloh woni, ɗeefidte so'. ⁴⁶ Baa homay won biti ow élid'té Boffa. So' fa kola' Koope na ra kut daa mi ot ɗi. ⁴⁷ Mee ron won kaaf ka ra ee : bëyi gém sè' liilte pesa na ɗúméh rë. ⁴⁸ Daa mi ñama na ona' pes ɗa. ⁴⁹ Caaccee ke ron ñamu maana luufa ra húlúy è ? ⁵⁰ Ndaa ɗee man ñama kola' sun yee ra, bëyi ñam na béeb ii húl. ⁵¹ Daa mi ñama kola' sun, na ona' pes ra. Bëyi ñam na ñami yeh, fay pes faw. Ñama nay mii onee ra daa faan so' ; may rii ona' nda bëwë pes. »

⁵² Unna won Yéésú yaa ra tahte yëwúɗɗë béyíruté unni wa sun, na capuu hanndal ki wa wonu tih : « Bëyi bee mínë' yen yed' faani ɗí ní yen ñam ? » ⁵³ Di won wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : ɗon ñamuy na faan so' mi Koy-bëe' te ɗon hanuy na ñif mi so', ɗon ii naa liil pesa. ⁵⁴ Bëyi ñam na faan so' te ri han na ñif mi so', liilte pesa na ɗúméh rë te may rii kélid' búudé yiin nay túkkíyé èldúnë rë. ⁵⁵ Faan so' ñamaɗ kah-kah, ñif mi so' han kah-kah. ⁵⁶ Bëyi ñam na faan so' te han na ñif mi so', ɗi pokohte soo na te mi pokohte ɗii na. ⁵⁷ Baaso' fa wol so' ra ee pes ɗa, te daa ri tah mi na pes ; ti ɗaaha nen, bëyi ñam na faan so', daa may tahe ɗi pes. ⁵⁸ Ñama kola' sun-Koo ra daa reeni. Bani yee húmú ñamu caaccee ke ron húlú rë maduy. Bëyi ñam na ñami yah, fay pes faw. » ⁵⁹ Na yeeddë' Yéésú unni

☆ 6:45 6:45 Saame Isayii 54.13

yaa ra, deef di húmú filiḅ tígè na ḍaguu yëwúḍḍë Koope ra, di Kafarnawum.

Taalibe ya heguu ra

⁶⁰ Síkirúu wë Yéésú ní wocce ra, i ow caak di taalibe yi wonu tih : « Unna won di ra neḅeh keloh ! Wa ay tahuu ḍíh ? » ⁶¹ Bi yúhíḍ Yéésú afi biti taalibe ya úlúm-úlúmú wona won di unni yaa ra, di won wa tih : « Baa daa ñogol ḍon a ? » ⁶² Don ot so' mi Koy-ḅëe' mi saye sun nimil tígè kola' mi raa, ḍon ay page yih ? ⁶³ Ruuhi Koope daa na ona' pes. Ow tikkiyay yin. Unna won mi ḍon ra kola' Ruuhi Koope na, te daa wa na tah ow pes. ⁶⁴ Ndaa i ow ḍon na gémúy sè'. » Yaaha ḅéeḅ, deef Yéésú maañcee yúh ḅëewë gémúy rí rë, a ḅëe' nay rii yaaye ra. ⁶⁵ Di ḅaatte won tih : « Yii baa daa tah mi won ḍon biti ow mínéh sëe deefid, hém Baaso' tahreh ri ri. »

⁶⁶ Kola'te baaha, ow caak di taalibe yi heguute, wocute ñéerë' a ri. ⁶⁷ Tígí daaha, Yéésú won taalibe yi sabboo a ana ya tih : « A ḍon, ḍon nampi fahuuy saañ neh a ? » ⁶⁸ Simoḅ Peer loffe ri won tih : « Yíkëe, fun ay ñee tal wah ? Daa fu na won unna na kúḍ ow pesa na ḍúméh rë. ⁶⁹ Fun gémúté, te fun yúhúté biti daa fu Bëyi selaa ḍúhë' Koope na ra. » ⁷⁰ Yéésú won wa tih : « Daa mi tanis ḍon fi sabboo a ana ya neh a ? Añcaḅ, ow yínë ḍon na seytaane gaan ! » ⁷¹ Deef di wona' Yudaas koy Simoḅ Iskariyot. Di fi Yudaas, nona' ri taalibe yi sabboo a ana ya ní, daa ri nay rii yaaye.

7

Yéésú a mboko yi

¹ Filoon fi baaha, Yéésú hompe filiḅ Galile na wër ; di fahaay pay Yúdée ndah ḅaha yi yëwúḍḍë fahuu hawí húl.

² Filiḅ fi baaha ḅéeḅ, bi na leḅoh ndaje ma na homuu

yëwúɗɗë dúttë rë,[☆] 3 koy-yaayyi wonu ri tih : « Kolee dee fu saañ ndaje mín Yúdée, nda taalibe ya béeb ot iñi éemílë' yë na paŋ fu ra. 4 Bëyí faha' biti yúhú na ɗapeeh paŋi iñi. Fu mín paŋ iñyee raa kay, feheye ní bëy ëldúnë béeb yúh rë. » 5 Nagajek, wa fi koy-yaayyi gémúy rí. 6 Yéésú won wa tih : « Wahtii so' lahay doom ; ndaa ɗon, wahtu ya béeb wun ɗon na. 7 Bëewë míníh rën kaa', ndaa wa kaa'uute so' di yee teeɓa' mi wa biti pagadɗi wa bosse ra. 8 Don fi yaa tílí ɗon saañ feedin. So' mi saay, ndah wahtii so' lahay doom. » 9 Filoon fi unnee ke ri yah, ɗi tasse Galile daaha.

Yéésú filiɓ feedi yëwúɗɗë

10 Sayuu koy-yaayyi yi ndaje min ra, ɗi fi Yéésú nampee naa saañ ndaŋ feey, ow yéeh baaha. 11 Baha yi yëwúɗɗë homute filiɓ ndaje ma na saamu ri, na meeluu tígë waɗ ɗii homa ra. 12 Úlúm-úlúmí ban fi Yéésú misikke filiɓ fi bëewë. Yee na wonu biti ɗi bëyí wunte, yee kaa'uute na wonu biti ɗi yaha' nuffi bëewë yahoo. 13 Di filiɓ yaaha béeb, ow kaañay béyíɗ uni sun, ndah wa helute nuf baha yí yëwúɗɗë në.

14 Tílé' feeda ní lahte leelaa ra, Yéésú saañce haalte Faam fi gaani Koope na yëeddë'. 15 Yëwúɗɗë éemuté dee na yëeddë' rí rë, wonu tih : « Di yúhë' iñi caakki yee dih, te ri yooday ? » 16 Yéésú loffe wa won tih : « Iña na yëeddë' mí rë ɗúhëey soo na, ɗúhë' Koope fa wol so' ra. 17 Bëyí caŋke paŋi yee neɓa' Koope ra ay yúh nda iña na won mi ra kola' Koope na, nda mi won woni so'. 18 Bëyí wona' woni, saamɗa' afi ndam. Ndaa so' fa saama' ndami bëe' wol so' ra, mi yéeh fel, mi wona' kaah. 19 Mëyíis yeray ron Kootaa a ? Añcaŋ, ow yínë ɗon na pagay yee won ɗi ra !

☆ 7:2 7.2 Saame Tali Léwí 23.34-36 ; Nérsí Kootaa 16.13

Don fahuu hawi so' húl yih ? » ²⁰ Bëewë wonu ri tih : « Yébitëh ham ðo neh a ? Daa faha' hawu húl ? » ²¹ Di won wa tih : « Mi paŋ kimtaan yínë kut ðon ðéëf éemúté ! ²² Èlsí affon ! Mëyíis nahte ron leji tuŋka. Te yii baa dalaay ðii na, kola' ní caacci na. Biti Mëyíis daa nah ron ri, ðon na pagu ri wuti yaha bisa na hílsúu rë, te ñogoleh ron. ²³ Kon ðon ham kootii Mëyíis, ðon mín lec kúkëy bisa na hílsúu rëe, ðon ngaaruu so' yi paya pay mi ow múlgús bisi baaha ra ? ²⁴ Ngënë ëlí rek ðon yíppí aattiya', lah èttíyíi kaah. »

Buura Koo fal ri ra kola' dih ?

²⁵ Filoon fi baaha, i ow di ðëy Yerusalem wonu tih : « Bee daa ðëe' na fahuu hap húl rë saa ? ²⁶ Èlsí di na wona' ri sun te ow hégíyëey. Kélfë yë habuuy kah-kah biti daa ri Buura Koo fal ri ra a ? ²⁷ Wonuy biti Buura Koo fal ri ra yahti ac ðaa ow ii yúh tígë nay rii kolee ra a ? Bëyí bee nék yen yúhú tígë kola' ri ra ! » ²⁸ Filiß yëeddë'í di Faam fi gaana, Yéésú ðéyíðté uni sun won tih : « Don wonu ti ðon yúhú së' a tígë kola' mi ra ! Yúhí biti nék nebaay so' neþoo rek mi acce, ðëe' mit wëelíyëh rë daa wol so', te ðon yíh rí. ²⁹ So' nék mí yúh rí ndah mi kola' hëbísí, te daa ri wol so'. » ³⁰ Tígí daaha, lahte ðëewí na fahuu hami, ndaa bi lahay wahtii, ow tíkëy rí ya'. ³¹ Di filiß yaaha ðéëf, lahte ðëewí caakki gémúté rí, wonu tih : « Buura Koo fal ri ra ac ðaa ay paŋ kimtaanni luk yee paŋ ðëyí bee ra a ? »

Wola'i hami Yéésú

³² Yee na úlúm-úlúmú ðëewë sun fi Yéésú rë síitë' rí nuffi fariseŋŋa, ðani kélfë yí seeyoh ya yejute i ow di wohoh yi Faam fi gaani Koope hami. ³³ Lahuu wa ra, Yéésú won ðëewë tih : « Mi talla'te hom filiß fon ní fíi yutuud', mi anti saañ ðeefri ðëe' wol so' ra. ³⁴ Ay tíl ní ðon ay soo

saam ndaa don ii soo ot, ndah don minih lah tige ne saan mi ra. »³⁵ Yewudde na wonantuu filib fi wa tih : « Di ay saye di nu yen minih nee lah ? Di saan deefri yewudde tasaaruu ginni beewi kayya ra neh, di yeel hom din fe yeedde beewi kayya ginni yaaha a ? »³⁶ Yee wona' ri biti ay til nu yen ay rii saam ndaa yen ii rii ot, ndah yen minih lah tige ne saan di ra, di faha' won yi na ? »

Culli mulaa na ona' pes da

³⁷ Bisa mill'e feeda ra daa ri bisa lukki lah solo ra. Yiin fin fa, Yeesu canke fii beewe, beyidte uni won tih : « Beyi sifiroh, aya soo na mi on di han. »³⁸ Beyi gem soo na, di biniyuu ri Teeree, culli mulii na ona' pes ay julli keeni. »³⁹ Di hom woni tigi daaha biti beewe nay rii gemere ay liil Ruuhi Koope. Jamanu yi yaaha, deef Koope cepirey Ruuha sun fi beewe gemu re, ndah deef di teebaay ndami Yeesu doom.

Taasa'i beewe sun fi Yeesu

⁴⁰ I ow filib fi beewe keluu wa unni yah, wonu tih : « Beyi bee daa Yonentaa kaah ! »⁴¹ Lahte yi wonu tih : « Daa ri Buura Koo fal ri ra ! » Ndaa lahte yi tahute wonu tih : « Buura Koo fal ri ra min duhe' Galile a ? »⁴² Biniyuy Teeree biti Buura Koo fal ri ra ay coosaanee tali Dawit te ri ay duhee Betle'em[☆], gina humu dek Dawit ra a ? »⁴³ Af Yeesu tahte wonni beewe keldey. ⁴⁴ I ow waa na fahuu hami, ndaa ow tikye ri ya'.

⁴⁵ Nimiluu wohoh yi Faam fi gaani Koope humu wolu ra, kelfe yi seeyoh ya a farisejja meelute wa yee tah wa kureeluy Yeesu re. ⁴⁶ Wohoh ya wonu wa tih : « Ina won beyi baa ra, ow mesye wee won ! »⁴⁷ Farisejja wonu wa tih : « Bee' kureelente don bal a ? »⁴⁸ Don olute kelfe mbee farisej yine gempere ri e ? ⁴⁹ Beewe gemu ri re yih

☆ 7:42 7.42 Saame 2 Samiyel 7.12 ; Misee 5.1

yin kootii Mëyíis ! Wa ay alkoh ! » ⁵⁰ Nikodem fa non wa fi farisenṅa, te húmú pëyídté dfeefri Yéésú rë won wa tih : ⁵¹ « Kootii yen onay yen biti yen daan ow te dfeefa yen síkíríih rí níi yen yúh yee paṅ dī ra. » ⁵² Wa wonu ri tih : « Kon fu dék Galile dō bal ! Kúnsé Téerëe fu saam nda yonente yínë kut waḍtee d'úhë¹ Galile raa ! » [⁵³ Filoon fi baaha, wa hasluute suute faam.

8

Belaa habuu a yaal ra

¹ Yéésú kola¹ daaha, saañce daṅi Èliffë. ² Kéy baab fin cúb, dī nimilte Faam fi gaani Koope, bëewë béeḅ dfeefrute ri. Di tookke na yëedíḍ wë. ³ Hom homo níi, i ow di yëeddëh yí kootii Mëyíis a i fariseṅ kúrúte bélii habuu a yaal. Wa tíkúte rí fii bëewë béeḅ, ⁴ wonu Yéésú tih : « Bahaa, bélii bee habuu a yaal. ⁵ Te di filiḅ Kootaa, Mëyíis túuycé yen tap mani bélii bee la¹ níi rí húl. Do nék, fu won yi na ? » ⁶ (Woni baa béeḅ, wa homu fíirí Yéésú, nda wa mín lah yii yabun wa ri.) Ndaa Yéésú sígimpé, beḅpe kuni yampe na fíis feey. ⁷ Bi caguu wa Yéésú na sehu biti dī lof wa, dī bëyídté afi won wa tih : « Ow di d'on na, bi mësëy bakaad, d'ëḅëe rii tap. » ⁸ Di antee sígímëet, yampe na fíisëet feey. ⁹ Keluu wa unni yah, dala¹ te yee lukuu baha ra, wa sayuu yínë-yínë níi Yéésú a belaa kep daa tasu, belaa caṅke hompe tígë hom dī ra. ¹⁰ Di bëyrëetté afi, won belaa tih : « Bëewë kúrú rë dee ra di yaa ow ? Kon lahay bëyí daana ro waa na a ? » ¹¹ Belaa won dī tih : « Lahay, bahaa. » Yéésú won dī tih : « So' bal, mi daanay ro. Fu mín saañ, ndaa kola¹ te woteh ngana bakaaril. »]

Yéésú daa niiñi ëldúnë

¹² Yéésú wonaat bëewë filiḅ Faam fi gaani Koope tih : « Daa mi niiñi ëldúnë ; bëyí ñee tal so' wocce tíl ñúus,

ɗi ay tɪlé niiiña na ona' pesa na ɗúméh rë. » ¹³ Tígí daaha, farisenja wonu ri tih : « Gaad' na peleh kukuumi ! Ow mínéh tah biti fu won kaah. » ¹⁴ Yéésú won wa tih : « Wuti mi seedeyid' af so' raa, mi won kaah. Mi yúh tígè kola' mi ra a tígè na saañ mi ra ; ndaa ɗon, ɗon yíh tígè kola' mi ra níi púlé tígè na saañ mi ra. ¹⁵ Dee na aattiyuu ɗon ɗa, homa' olad' ow ; so' mi na aattiyeeh ow. ¹⁶ Ndaa tɪl níi mi aattiya' raa, lah tēhí biti ri kaah ndah funi af so' na neh ; funi Baaso' fa wol so' ra daa na ñéerúu nē. ¹⁷ Kootii ron wonay biti tígí seedeyuun ow ana, ɗeef kaah woo ? ¹⁸ Kon mi seedeyid' af so', te Baaso' fa wol so' ra seedeyid' so' ɓal ! » ¹⁹ Tígí daaha, wa wonu ri tih : « A boffu dih ɗo ? » Di tahte won wa tih : « Don yíh sē', ɗon yíh Baaso'. Don yúh sē' koon, ɗon ay yúh Baaso'. »

²⁰ Na won Yéésú unni yaa ra, ɗeef ɗi na yéeddē' filiɓ Faam fi gaani Koope, hēbís tígè na ɓekuu sarah ya ra, ndaa ow éɗɗēy hami, ndah ɗeef wahtii lahay doom.

Tígè na saañ Yéésú rē

²¹ Yéésú wonil wa tih : « Mee saañ ɗa ee ; ɗon ay soo saam ndaa ɗon ay húlée filiɓ bakaad'ɗon. Don míníh lah tígè nē saañ mi ra. » ²² Tígí daaha, yēwúɗɗē wonantuu hanndal ki wa tih : « Mbaa ri faha' naadoh daa tah ɗi won biti yen míníh lah tígè na saañ ɗi ra neh ? » ²³ Yéésú won wa tih : « Don dékú feey, éldúníi beh, ndaa so' mi dékéh nē, mi dék sun. ²⁴ Yii baa daa tah mi won ɗon biti ɗon ay húlée filiɓ bakaad'ɗon. Mee ron won ra ee ɗon gémúy biti daa mi[☆] raa, ɗon ay húlée filiɓ bakaad'ɗon. » ²⁵ Wa meelute ri wonu tih : « Daa fu wa kon ? » Di won wa tih : « Mi maañcee ron ri dal won bín fē níi a ɗeh ! ²⁶ Mi caakke yii mín míi won sun fon, a yii mín mí ron aattiya', ndaa mi léhín ɓēy éldúnē iña won so' ɓēe' wol so' ra, te ɗi fi ɓēyi

☆ 8:24 8.24 Saame Kolohi koyyi Israyel Ésíp 3.14-15

baa wona' kaah. » ²⁷ Bi yíh wë bití Yéésú wona' wa Boffa sun, ²⁸ dī baatte won wa tih : « Tíl ní dōn bēyíd' so' mi Koy-ḃēe' rēe, dōn ay yúh bití daa mi, te dōn ay yúh bití ma na koleeh rek mi paŋ yin, ndaa mi léhínè' iña yēedíd' sè' Baaso' ra. ²⁹ Te dī fi ḃēe' wol so' ra funi ñéerúu, dī yeḃḃay so' a af so', ndah mi déké' paŋ yee neḃa' ri ra. » ³⁰ Filiḃ woni iñyah, i ow caak gémuté rí.

Kaah daa na pēkís ow

³¹ Tígí daaha, Yéésú won yēwúḃḃē gémuté rí rē tih : « Don pokoh unna won mi ron ra raa, ḃēef dōn taalibe yi so' kaah. ³² Hen ḃaaha raa, dōn ay yúh kaah te kaaf ka ay ron pēkís, dōn laha' affon. » ³³ Wa wonu ri tih : « Fun séttí Abraham, fun mēsúy hen ñaam ! Fu wona' fun bití fun ay laha' affi fun ḃíh ? » ³⁴ Yéésú won wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : ḃēyí paŋ bakaad' ḃēeḃ, ḃēef dī ñaam bakaad'. ³⁵ Te ñaam noneh faam, ndaa koy non faam faraah. ³⁶ Kon so' mi Koy ka daa mi pēkísē ron raa, dōn ac ḃēewí lahuute affon kaah. ³⁷ Mi yúhté bití dōn séttí Abraham ndaa dōn fahuu hawi so' húl, ndah iña won mi ron ra haaleh affon. ³⁸ So' mi wona' iña ot mi Baaso' na ra. 'Don nék, dōn paguu iña keluu ron boffon na ra. » ³⁹ Wa wonu Yéésú tih : « Abraham daa boffi fun. » Yéésú won wa tih : « Don henun koyyi Abraham kaah koon, tin dōn ñeyun kotti. ⁴⁰ Ndaa dōn paguy bah, dōn na anuu faha' hawi so' húl ndah mi wona' ron kaaf ka keloh mi Koope na ra. Iña na pagu ron ra, Abraham mēsēy wēe paŋ. ⁴¹ Don paguu di na paga' boffon kep. » Wa wonu Yéésú tih : « Fun koyyi píyúu waal neh ! Fun lahuu baap yínē, te ri Koope. » ⁴² Yéésú won wa tih : « Koope daa yaha Boffon kaah koon, tin dōn faha' so', ndée mi kola' ḃii na, te daa ri tah mi ac. Neḃaay so' neḃoo rek mi acce, daa ri wol so'. ⁴³ Yi tah dōn kélíh woni so' ? Mi ot na : woni so' haaleh affon

daa tah. ⁴⁴ Seytaane daa boffon tígí-tígí ! Pañ yii neḅa' dī fi boffon, neḅa'te ron. Dalaana ní a ḁeh, dī mēssí sanjku ow sanjkuyo. Di mēsēy ñéerē' a kaah, ndah kaah ính dīi na. Di home fel raa, dī na hēlléeh yínē sah. Di pesa' fel, te fel coosaana' dīi na. ⁴⁵ Ndaa so' mi beh, mi wona' kaah daa tah ḁon gémúy iña na won mi ḁon ra. ⁴⁶ Wa di ḁon na daa mín cañ won yii nay teeḅee bití mi bakaadte ? Kon mi won kaah raa, yi kaa' ḁon gém iña na won mi ra ? ⁴⁷ Bēyí non ḅēewí Koope, kela' iña na won dī Koope ra. Ndaa ḁon nēnh ḅēewí daa tah ḁon kélíh iña na won dī ra. »

⁴⁸ Yēwúḁḁē wonu Yéésú tih : « Fun wonuy kaah bití nagajek fu heedi ḅēy Samari, te yébitēh daa ham ḁo a ? » ⁴⁹ Di nampee waa won tih : « Yébitēh habay so' ! So' kay mi yed Baaso' cér ; ḁon daa yeruy so' cér ! ⁵⁰ So' mi saamḁay af so' ndam. Lahte ḅēyí daa na saamid' so' ri te daa ri na aattiya'. ⁵¹ Mee ron won kaaf ka ra ee : ḅēyí ñee woni so', ii mēssí húl. » ⁵²⁻⁵³ Wa wonu ri tih : « Wēerté leegi bití yébitēh daa ham ḁo ! Fu haba' bití ḁee fu luk ciffi fun Abraham gaan a ? Abraham húlté, yonente ya húlúté, fantee won bití ḅēyí ñee wonu ii mēssí húl ē ? Fu tík afu yih ? » ⁵⁴ Yéésú won wa tih : « Mi dēmdēe af so' raa, ay lahee njiriñ mi bih ? Baaso' kay daa na on so' ndam. Don wonu ti dī Koope fon, ⁵⁵ ḁon anutee rii yíh. So' mi bee mi yúh rí. Mi won bití mi yéeh rí rēe, mi ac feloh ti ḁon nen. Ndaa mi yúh rí, te mi ñeya' woni. ⁵⁶ Keeñ ciffon Abraham sosse ní sos séenté' rí bití mi ac ayo ra ; dī otte te keeña sosse. » ⁵⁷ Wa wonu ri tih : « Fu ola' Abraham ḁíh, te fu lahay kíil sabay iip (50) doom ? » ⁵⁸ Yéésú won wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : balaa Abraham límú, daa mi. » ⁵⁹ Tígí daaha, wa na píyú i la' ay yeese ri, Yéésú múuycé filib ḅēewē, ḁúhté Faam fi gaani Koope.

9

Bëe' límú búumíđ dë

¹ Filoon fi baaha, Yéésú hom waal otte ðëyí límú búumíđ. ² Taalibe yi meelute ri wonu tih : « Ba-haa, bakaadđi ðëyí bee daa tah đí límú búumíđ mbée bakaadđi boffi a yaafi ? » ³ Yéésú won wa tih : « Ñeyaay đii na, ñeyaay boffi a yaafi na. Don ot đí búum, Koope daa faha' ñeya' đii na, teeḅa' doolii. ⁴ Na'a ḅééḅ, yen warun paŋ légyí ḅëe' wol so' ra ; te leŋ Koo elek, ow ii naa mín légyé. ⁵ Homi so' éldúnë ḅééḅ, daa may niñle ḅëewë. » ⁶ Kola' ri woni unni yah, Yéésú tuulte feey, túpëlsë'té muluuc ma a feey fa, đí antee waa leef íllí búumndë, ⁷ won đí tih : « Paye fu súlmée laahi Silowe. » (Iti fi tii Silowe daa wolu wolo.) Búumndë payte dín fë súlmëhté, nimilte yeelte.

⁸ Oluu ri ḅëewë wani dékú rë a yee na olu ri merees đí na saraatoḅ ra, wa na wonantuu hanndal ki wa tih : « Bee ḅëe' húmú took na saraatoḅ ra saa ? » ⁹ Lahte ḅëewí wonu tih : « Yaa đí ! » Lahte yí wonu tih : « Èe-èe', yaa đí neh, wa madu mado rek ! » Bëe' won wa tígí daaha tih : « Yaa so' kay ! » ¹⁰ Tígí daaha, ḅëewë meelute ri wonu tih : « Yi daa wëdís íllú ? » ¹¹ Đí won wa tih : « Bëe' hínú Yéésú rë daa hilsid' feey, leeffe íllí së' antee soo nah mi pay súlmëḅ laahi Silowe. Mi payte dín fë, mi súlmëhté íllí së' wërsëhté. » ¹² Bëewë meelute ri wonu tih : « Bëe' hom dih ? » Đí won wa tih : « Mi yéeh tígë hom đí ra ! »

¹³ Wa koluu daaha, ḅeyute ḅëe', kúrúte rí fariseŋŋa na. ¹⁴ Deef Yéésú hilsid' feey fa wëdíssë íllí ḅëe' yiin bisa na hílsúu yëwúđđë rë. ¹⁵ Wa fi fariseŋŋa ḅal namutee meel ḅëe' dee wërsë' íllí rë. Đí won wa tih : « Đí leef so' feey hilsid' íl, mi súlmëhté, mi yíppée yeel. » ¹⁶ Tígí daaha, lahte fariseŋŋi wonu tih : « Bëe' paŋ yii baa ra mínëḅ hen

ḅëyí Koope daa wol ri, ndah ḅi ñeyay yee won kootii bisa na hílsúu rë. » Ndaa lahte ḅëewí wonu tih : « Bakaaroh mínë' paṅ kimtaanni man ḅee ḅíh ? » Daaha, wonni wa kéldëey. ¹⁷ Fariseṅṅa meelaatute ḅëe' wonu ri tih : « A ḅo, fu won yi ḅëe' wëdís íllú rë ? » 'Bëe' won wa tih : « 'Di yonente ! »

¹⁸ Di filiḅ yaaha ḅéeḅ, kélfë yí yëwúḅḅë kaa'uute gém bití ḅëe' na ot bee ra húmú búumíḅ. Yii baa tahte wa woluute boffi a yaafi, ¹⁹ meelute wa wonu tih : « Won ti ḅëyí bee koohon kaah te ri límú búumíḅ ë ? Yi tah ḅi na ot leegi kon ? » ²⁰ Boffa a yaafa wonu wa tih : « Yee yúhú fun ḅa bití ḅi koy fun sah-sah, te ri límú búumíḅ kaah. ²¹ Yee tah níi ḅi na ot leegi ra nék, fun yíih rí, a fun yíih ḅëe' pay ḅi ra ḅal. Méelí rí ḅi teeḅ ron ! 'Di kúkëy woo ? » ²² Biti wa kaañuy kélfë yí yëwúḅḅë daa tah wa lofa' ḅah, ndah ḅeef wa fi kélfë yí yëwúḅḅë pokute bití ḅëyí won ow bití Yéésú daa Buura Koo fal ri ra, ay líkú tígë na ḅaguu yëwúḅḅë Koope ra. ²³ Yii baa daa tah wa won bití wa meel ri, ḅi kúkëy neh.

²⁴ Fariseṅṅa dëekëetuté ḅëe' húmú búumíḅ, wonu ri tih : « Fun yúhúté bití ḅëe' na wona' fu ra bakaaroh ! Wone kaah di tii Koope. » ²⁵ 'Di won wa tih : « 'Di yaha bakaaroh mbée bakaaroh neh ḅéeḅ, mi yéeh yin na. Yee yúh mí rë bití mi húmú búumíḅ, mi yeelte leegi. » ²⁶ Tígí daaha, wa meelute ri wonu tih : « 'Di paṅ ḅo yih ? 'Di hen ḅíh níi payce íllú ? » ²⁷ 'Bëe' won wa tih : « Mi húmú wonte ron baaha, ḅon kaa'uute síkírëh. 'Don fahuu bití mi wonaat ḅon baaha yih ? 'Don fahuu hen taalibe yi man bitih ! » ²⁸ Tígí daaha, wa solsuute ri anutee rii won tih : « 'Do kay, daa fu taalibii ḅëyí bah ! Ndaa fun, fun taalibe yi Mëyíis. ²⁹ Fun yúhúté bití Koope wonte a Mëyíis, ndaa ḅi fi bah, fun lukki yíih tígë kola' ri ra sah ! » ³⁰ 'Bëe' tahte won wa tih : « 'Don yíih tígë kola' ḅëe' rë, te ri payce íllí

së' ! Baa daa yee téy af ra ! ³¹ Yen yúhúte bitı Koope na taheh đarı bakaaroh, ndaa ðëyí neeh ri, ñee woni te paŋ yee faha' ri raa, đı tah đarı. ³² Bitı ow payce ılı ðëyí límú búumıđ ní na yeel, kéllúy ! ³³ Kon ðëe' paŋ yii baa ra Koo daa wol ri ; henay baa koon đı mínéh paŋ kimtaan. » ³⁴ Fariseŋa wonu ri tígı daaha tih : « Límúu fú ní a đeh, fu mëssı hen bakaaroh, antee won daa fay fun yëedde ë ? » Wa koluu daaha, líkúte rı tígë na đaguu ra, đúhrúte rı ëssın.

³⁵ Kela' Yéesú bitı fariseŋa líkúte ðëe' tígë na đaguu ra, đı đeefidte ri, won đı tih : « Fu gémpé Koy-ðëe' ë ? » ³⁶ ðëe' won đı tih : « Teeđ so' ri ðahaa, nda mi gém đı. » ³⁷ Yéesú won đı tih : « Fu otte ri, daa ri na won đoo na. » ³⁸ Tígı daaha, đı yekke fı Yéesú na jaamiyoh ri, won tih : « Yíkëe, mi gémpé rë. » ³⁹ Yéesú antee won tígı daaha tih : « Mi ac aattiya' feey fı beh, nda búumıđđë yeel, te ðëewë na yeelu ra yıssëh búumıđ. » ⁴⁰ Lahte fariseŋı hımú daaha, keluu wa unni yah, wa meelute Yéesú wonu ri tih : « Fun i búumıđ fun ðal a ? » ⁴¹ Yéesú won wa tih : « Đon yahun búumıđ koon, tin đon ii lah bakaad ; ndaa đon wonu ti đon olu na, yii baa daa tah bakaadđon dék đon na ! »

10

Nírëhë a harri

¹ Yéesú tíkké won wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : ðëyí ñeyaay ılı gélgı harra, anti đara buut ñeyaa na, ðëyí baa lohoh, đı banndi. ² Ndaa ðëyí haalaa gélgë ılı, đeef daa ri nírëhı harra. ³ Đı fı bah, wohohı yuba ay rii kúnsıđ, te harra laha' ri ra ay yúhsë' una. Đı ay ñee tii yi wa dëek wë, đúhıđ wë ëssın. ⁴ Đı đúhıđ wë ðëeđ ní woc raa, đı kéllëh, harra ñee tali, bı yúhsúu wë uni. ⁵ Wa ii ñee tal ðëyí wa yıh rı nék ; wa ay rii hegee hegoo kay, ndah

wa yíhshíh una ! » ⁶ Yéésú ñeya¹te wa léehí bah, ndaa wa yíih yee faha¹ ri waa won dfa.

⁷ Tígí daaha, Yéésú wonaat wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : daa mi ílí gélgí harra. ⁸ Bëewë húmú kèllúu sè¹ dee ra béeb, húmú i lohoh a i banndi, yii baa tahte ní harra síkírúuy wë. ⁹ Daa mi ílë. Bëyí ñeya¹ soo na haal, ay múc ; dī ay mín haal, dī dūhë, dī lah yii pesaa ri faraah. ¹⁰ Lohoh aya¹ loh, bëem a sarıku kut. So¹ nék, mi ac biti bëewë pes, wa pes pesi neɓpe. ¹¹ Daa mi níirëhí kah-kah fa. Níirëh kah-kah hom gara¹ ñíiní garoo harri na. ¹² Súrgë nék, dī lahaay harra ; dī níirëh kah-kah neh. Dī ole gúmú aye rek, dī hegoh, gúm fë yejoh sun fi harra, hasla¹ yuba. ¹³ Súrgíi baa ay mínée hen dfaaha, ndah dī séentëh hélíis légyí kut, harra tahay dī koloh. ¹⁴⁻¹⁵ Daa mi níirëhí kah-kah fa. Di yúhë¹ sè¹ Baaso¹ mi yúhté rí, so¹ mi yúhë¹ harri so¹ dfaaha wa yúhúté sè¹. Te af wa ay tah mi yera¹ ñíin sè¹. ¹⁶ Mi lahte harri kayyi íníh gélgí beh, te mi wadtee waa níid bal ; wa ay yúhsë¹ un so¹, wani yee boolla¹ béeb hen yup yínë, níirëhë hen yínë. ¹⁷ May yera¹ ñíin sè¹, mi liilaat dī. Yii baa daa tah Baaso¹ faha¹ so¹. ¹⁸ Ow mínëh bek ñíin sè¹ feey, daa mi mín dīi yera¹. Daa mi mín dīi yera¹, daa mi mín dīi liilaat. Baaso¹ túuy sè¹ yii baaha. »

¹⁹ Unna won Yéésú yaa ra tahte yëwúdfë kéldúuy won.

²⁰ Ow caak waa na wonu tih : « Nagajek dfon síkírúu wa ? Bee yébitëh daa ham dī bee ra a ? Bee yulkiɗ bee ra a ? » ²¹ Ndaa lahte bëewí na wonu tih : « Bëyí yébitëh daa ham dī na woneeh dëh ! Yébitëh mín wëdís íl búumíɗ ë ? »

²² Feedi yëwúdfë, bee na nérsúu jébelë jébelú Koope Faam fi gaana ra lahte. Feedi baa húmú Yerusalem jamanii sosa. Jamanii baaha filiɓ feeda, ²³ Yéésú na tílëesëh tígë në wonuu Mbaar mi Salomoo di filiɓ Faam fi gaana ra.

²⁴ Tígí daaha, yëwúdfë ayute gíiwúté rí, wonu ri tih : «

Fay home dee fu kúné affi fun níi kirih ? Daa fu yaha Buura Koo fal ri ra raa, won fun baaha ! » ²⁵ Di won wa tih : « Yee meelu so' dɔn dɛ, mi h́mú wonte dɔn dɛ, ndaa dɔn gémúy sè'. Añcaɲ, iña na paɲ mi di tii Baaso' ra seede yi dte so', ²⁶ ndaa dɔn gémúy sè', af biti dɔn nèníh harri so'. ²⁷ Harri so' yúhsúu un so' ; so' mi yúh wě, te wa ñeyuu tal so'. ²⁸ May waa on pesa na d́úméh rě. Mii waa mǝssí ñak, te ow mínéh wěe naaf ya' so'. ²⁹ Baaso' daa déjéén sè' wě, te daa ri lukki gaan b́éeɓ. Ow mínéh naaf yin ya' Baaso'. ³⁰ Funi Baaso' daa lígínúu yíně. »

³¹ Wona' Yéésú uni bah, yěwú d́d́e yabaatute na ṕyú la' ay rii b́eémé, ³² dɛ won wa tígí daaha tih : « Mi paɲke iñi wunni caakki Baaso' daa nah so' wa. Yii bih di iñyah daa tah dɔn na fahuu b́eémí sè' a la' ? » ³³ Wa lofute ri wonu tih : « Fun fahuuy hawu h́l biti fu paɲ yin wun, ndaa biti fu solte Koope. Fu ow kut, fu na anti t́k afu Koope a ? » ³⁴ Yéésú won wa tih : « B́íníyúté filiɓ téeríi kootii ron biti Koope won tih : “Don i koope.”[✧] ³⁵ Yee won Téerée rě ow mínéh ríi nís maan ? B́eewě Koope yulid́ woni waa na ra, dɛ wona' wa biti wa i koope neh a ? ³⁶ A so' fa Baaso' fal so', wol so' ǝldúně rě, dɔn wonuu biti mi sola' Koope soloo d́íh di yee wona' mi biti mi Koy Koope ra ? ³⁷ Hena biti mi pagay yee nah so' Baaso' raa, ngěné gémí sè' ! ³⁸ Ndaa mi paɲ wa raa, wuti dɔn gémúy iña na won mi raa sah, gémí iña na paɲ mi ra book, nda dɔn ham affon biti Baaso' ee soo na, te mi ee d́ii na. » ³⁹ Wona' Yéésú unni yah, wa yabaatute na fahuu hami, ndaa dɛ fússé wě.

⁴⁰ Yéésú kola' dah sayilte hatni yíníi laahi Yurdeɲ, tígě ně h́mú b́etsé' Saj Batis b́eewě rě, dɛ hompe daaha. ⁴¹ I ow caak d́eefute ri daaha. B́eewě na wonantuu hanndal ki wa tih : « Kimtaan yíně sah Saj pagay ri, ndaa iña won

✧ 10:34 10.34 Saame Kañaa ya 82.6

ɔi sun fi ɓëyí bee ra ɓéeɓ kaah. » ⁴² I ow caak gémúté Yéésú daaha.

11

Kolohi Lasaar ɓúudé

¹⁻² Húmú laha' ɓëyí keente jér hínú Lasaar. Ɗi húmú dék Betani, ɓani koy-yaayyi ɓeleɓ Mari a Martaa. Mari daa ɓelaa nay túmé laakkoloña kotti Yíkée, an waa moos a fen fi ra. ³ Koy-yaayyi ɓeleɓɓi ana ya wolute ow woni Yíkée biti kooji jéríɗ. ⁴ Kela' ɔi fi Yéésú baaha, tígí daaha ɔi won tih : « Jéri Lasaar jér húlée neh ; Koo ay ñeye na teeɓa' gaanaa ki ndami ; hen ɗaaha raa, ndami so' mi Koy Koope yúhú. »

⁵ Yéésú húmú kooji Martaa, Mari a Lasaar. ⁶ Di filiɓ yaaha ɓéeɓ, kela' ri biti Lasaar jéríɗ ɗë, ɔi hompe tígë hom ɔi daaha ra níi hente waal ana, ⁷ ɔi antee won taalibe yi biti ɓani wa ñéerë' nimil Yúdé. ⁸ Taalibe yi wonu ri tih : « Bahaa, maañay-maañay rek fu na fahuu bëem a la' dín fë, fan naa faha' nimil a ? » ⁹ Di won wa tih : « Na' homa' wahtu sabboo a wahtu ana neh a ? Ɔëyí tíl na' ii kabinoh ndah ɔi ot kotti na niiñi feey fi beh. ¹⁰ Ɔëyí tíl ñúus nék ay kabinoh ndah niiña ínñi ɗii na. » ¹¹ Filoon fi bee wona' ri unni yaa ra, ɔi ɓaatte won wa tih : « Kooji yen Lasaar nee'te, ndaa may pay mi yúun ɗí. » ¹² Taalibe yi wonu ri tih : « Yíkée, ɔi nee' nee'o saa ? Kon ɔi ay wah ! » ¹³ Taalibe ya habuu biti rek Yéésú won wa woni nee' pëní, ɗeef ɔi won wa biti Lasaar húl húlë. ¹⁴ Tígí daaha, Yéésú míllë' wëe won tih : « Lasaar húlté. ¹⁵ Ɗon tahute keeñ so' sosse di yee ɗeefay so' ri dín fë rë. Di laha' ri ɗaaha daa nay tahe ɗon gém. Këlí yen lah ɗii na ! » ¹⁶ Tígí daaha, Toomaa fa na ɗëekúu Síisë rë won taalibe yi kayya tih : « Yen ɓal yen saañ húlé a kélfi yen ! »

¹⁷ Tíluu Yéésú a taalibe yi níi wa tíimúté gina ra, díi kelohte biti Lasaar húlité níi nee'te waal iniil feey. ¹⁸ Betani wulaay a Yerusalem ; hanndal ki wa wađti hena kilomet éeyé. ¹⁹ I yéwúđ caak ayute yéíi Martaa a Mari na mėsđú wē húlí koy-yaafi wa. ²⁰ Kela' Martaa biti Yéésú ee ac đa, díi saańce téebílehí ; ndaa Mari tasse faam. ²¹ Tee'a' Martaa a Yéésú rē, díi won díi tih : « Fu homa dee koon Yíkēe koy-yaaso' húléh. ²² Ndaa mi yúhté biti níi a đeh, yii fu đaŋ díi Koope bēeβ, díi ay roo rii on. » ²³ Yéésú won díi tih : « Koy-yaafu ay koloh búudé. » ²⁴ Martaa won díi tih : « Mi yúhté biti díi ay koloh yiin nay kolee bēewē búudé rē biti éldúnē túkkí. » ²⁵ Yéésú won díi tih : « Daa mi na kélíđ bēewē búudé, daa mi na on wa pes. Bēyí gém soo na wuti díi húl rēe sah, díi ay pes ; ²⁶ te bēyí nē pes, gémpé sē', ii mēssí húl. Fu gémpé baaha a ? » ²⁷ Martaa won tih : « Íi Yíkēe ! Mi gémpé biti daa fu Buura Koo fal ri ra, Koy Koope fa hómú wonu biti daa nay aye éldúnē rē. »

²⁸ Filoon fi wonni yah, Martaa saańce dēegí Mari koy-yaafi, mēddé'té rí won díi tih : « Yēeddēhē acce, te ri won fu ac fu tiil ri. » ²⁹ Kela' Mari woni bah, díi yíppée koloh saańce téebílehí Yéésú. ³⁰ Wahtii baa đeef Yéésú haalay gina doom, díi hómú lís tígē tee'uu đani Martaa ra. ³¹ Yéwúđđē hómú faam fa na mėsđú Mari ra, oluu wa Mari yíppée koloh na đúh faam fa, wa ñeyute tala. Wa habuu biti díi saań looy luuyin. ³² Laha' Mari tígē hom Yéésú níi ri otte ri ra, díi yedđohte kotta feey, won díi tih : « Fu homa dee koon Yíkēe koy-yaaso' húléh. » ³³ Ola' Yéésú Mari na foŋ, bēewē ñéerúu a ri ra na fogu đal ra, keeña đúmpé ces, afa kúnēhté, ³⁴ díi meelte wa won tih : « Don đapuu ri dih ? » Bēewē wonu ri tih : « Bahaa, aye fu ot. » ³⁵ Yéésú yampe na looy. ³⁶ Tígí daaha, yéwúđđē na wonu hanndal ki wa tih : « Élí di hómú faha' ri ri kan ! » ³⁷ Ndaa lahte yí na wonu waa na tih : « Díi fa pay íllí

búumndë rë, ði mínéh kaa' Lasaar húl koon a ? »

³⁸ Keeñ Yéésú ðúmëettë ces, ði lahte luuyin. Luuya, kili kúnúu a la' gaan. ³⁹ Di won ðëewë tih : « Píníní la'a ! » Martaa koy-yaafi húlëhë won ði tih : « Búudé fë wadtee yah Yíkëe, hente waal iniil woteh, ði ee deh. » ⁴⁰ Yéésú won ði tih : « Mi wonay ro ri wono a ? Fu gém soo na raa, fay ot ndami Koope. » ⁴¹ Tígí daaha, la'a pínínútë, Yéésú béyídtë afi, yeelte sun-Koo won tih : « Baap, mi na sím ðë di yee taha' fu ðaŋi so' ra. ⁴² Mi yúhtë biti wahtii ðagaa mi ro béëb fu tahið so', ndaa fu ot mi won ði sun, ðëewí yee gíwú së' yee ra daa tah, nda wa gém biti daa fu wol so'. » ⁴³ Woca' ri woni baa ra, ði béyídtë uni sun won tih : « Lasaar, ðúhé deh ! » ⁴⁴ Lasaar fa húmú húl rë ðúhtë, kotta, ya' ya a afa béëb líiwútë boy. Yéésú won tígí daaha tih : « Nísí boyya faana ðon yeris ði tíl. »

Peeni hawi Yéésú húl

(Saame Maccëe 26.1-5 ; Marka 14.1-2 ; Lúkkë 22.1-2)

⁴⁵ Ow caak di yëwúððë húmú faam Mari te olute iña na paŋ Yéésú rë, gémútë ðii na. ⁴⁶ Ndaa i ow waa na payute olute fariseŋŋa, bíllútë wë iña paŋ ri ra. ⁴⁷ Tígí daaha, kélfë yí seeyoh ya a fariseŋŋa dëekútë bëy këemí gaani yëwúððë béëb, wonu tih : « Yen ay hene ðíh ðal ? Bëyí bee ee paŋ kimtaanni caakke ra dé' ! » ⁴⁸ Yen took yen olsee ri page iñyeh, ðëewë béëb ay gém ðii na, te bëy Rom ay koloh ðakaya' Faam fi gaani Koope a heedi yen ! » ⁴⁹ Lahte bëyí hínú Kayif waa na, kíilí baaha ðeef daa ri húmú seeyohi gaana, won wa tih : « Yin íníf affon ! » ⁵⁰ Don yíhí biti ow yínë kut ñak ñíní ndah ðëewë, daa gén biti heedi yëwúððë béëb saŋku a ? » ⁵¹ Yee won ði baa ra kolaay ðii na nék. Kíilí baaha, bi daa ri húmú seeyohi gaana, Koope daa wonðoh ri ðaaha teeða'i biti Yéésú ay húlíð heedi yëwúððë. ⁵² Te ri ii teem húlídí yëwúððë

doŋ, ɗi ay hùllé koyyi Koope ɓéeb, ɗi négírè' yee hasluu ra, wa hen yínè.

⁵³ Kola'te yiin fin fa, kélfè yí yèwúɗɗè habute biti wa ay hap Yéésú húl. ⁵⁴ Yii baa tahte ɗi wocce haal filiɓ fi yèwúɗɗè. Di kolohte saañce waal luufa di gina na wonuu Efarayim ra, ɗi hompe daaha a taalibe yi.

⁵⁵ Leɓa' Paagi yèwúɗɗè rë, ow caak di ɓëy gina koluute na suu ɓukutoh a sehi feeda Yerusalem. ⁵⁶ Wa homu filiɓ Faam fi gaana na saamu Yéésú, na meelantuu filiɓ fi wa wonu tih : « Ɗi ayoh feeda aa ɗi ayoh neh ? Ɗon wonu yi na ? » ⁵⁷ Kélfè yí seeyoh ya a farisenŋa nahuute wonu tih : « Ɓëyí yúh tígè hom ɗi ra, teeɓaa ri, ɗi habu. »

12

Mari yíinté Yéésú laakkoloñ kot

(Saame Maccëe 26.6-13 ; Marka 14.3-9)

¹ Waal pëenë balaa feedi Paaga, Yéésú kolohte saañce Betani, tígè dék Lasaar fa ɗi húmú kélíɗ ɗí búudé rë. ² Laha' ri daaha ra, ɗi pagirute ñam. Martaa daa na húmú norsa' ñama. Lasaar húmú non ɓëewë boku a Yéésú loon ra. ³ Mari nampee ɓeb ɓútéel laakkoloñ, yi yugusuu naarde kah-kah te kofeelte, bi mitte genwal líitër, yíinté wë kotti Yéésú, na an waa moos a fen fi. Faam fa ɓéeb líiwëlsë'té a ngedi laakkoloña. ⁴ Yudaas Iskariyot, ow di taalibe yi Yéésú, bee míllë' ríi yaay ra, won tígí daaha tih : ⁵ « Laakkoloñi yee yaayeeh hélíis caak koon cadum fa yeru ñëkíɗɗè è ? » ⁶ Yee won ɗi baa ra, ɗi wonɗay ri ñëkíɗɗè dé' ! Biti ri lohoh te daa ri yef keesi wa, ɗi núhë' nè tílé sohle yi daa tah. ⁷ Yéésú won ɗi tígí daaha tih : « Baale jaambura afi ! Ɗi waay hacadi so' daa tah ɗi yef wa níi a ɗeh. ⁸ Ñëkíɗ ii koloh filiɓ fon ; ndaa so' mi bee mii hom filiɓ fon dee faraah. »

Carı yëwúđđë hawı Lasaar

⁹ I ow caak di yëwúđđë keluu wa bitı Yéésú ín Betanı ra, wa suute dín fë. Af đı neh doŋ daa kúđ wë në, ndaa olaalohı Lasaar fa đı kélıđ đı búudé rë. ¹⁰ Tígı daaha, kélfë yı seeyoh ya habute bitı Lasaar ay hawu húl bal, ¹¹ ndah af đı tahte yëwúđ caak helute wa, gémúté Yéésú.

Haalı Yéésú Yerusalem

(Saame Maccëe 21.1-11 ; Marka 11.1-11 ; Lúkkë 19.28-40)

¹² Kéy fín fë, ðëewı caakka húmú ayu feedı Paaga ra keluute bitı Yéésú ee ac Yerusalem ra. ¹³ Wa saamute soor-soor, đúhúté gına na téebılıú rı, ðéyrúté unni wa sun na njoobu ri wonu tih : « Oosaanaa ! Koo-Yíkëe barkela ðëe' đı wol ri ra ! Koo barkela buuri İsrayel ! »[☆] ¹⁴ Deef Yéésú húmú saampe cúmbúr mbaam. Di yaagohte sun ti di bínıyú rı Téerëe bitih : ¹⁵ « Ngënë néekíníı, đon fi ðëy Siyoŋ ! Ēlı ! Buuron ee ac đa, yaagoh cúmbúr. »[☆] ¹⁶ Fılıđ fi inyaaha ðéeđ, taalibe ya húmú yıih iti fi wa ; ndaa tilé' níı Koope teeđa'te ndami Yéésú rë, nuffi wa onte wa bitı yee húmú bínıyú Téerëe rë won sun fi, te ri laha' đaaha. ¹⁷ Bëewë húmú a Yéésú na won đı Lasaar đúh nuŋa kélıđté rı búudé rë, bíllúté yee olu wa ra. ¹⁸ Daaha, ow caak keluute bitı Yéésú paŋke kimtaani bah, wa ayute téebıléhı. ¹⁹ Tígı daaha, fariseŋŋa na wonantuu fılıđ fi wa tih : « Yen mínıh yin na ! Bëewë ðéeđ ñeyuu tala ! »

Gerekkı na saamu Yéésú rë

²⁰ Bëewë ayu feeda Yerusalem jaamiyohı Koope ra, lahte Gerekkı húmú fılıđ fi wa. ²¹ Wa lebuute Fılıp fi ðëy Betsaydaa fa hom Galile ra, wonu ri tih : « Bahaa, fun fahuu oli Yéésú koon. » ²² Fılıp payte wonte Anndere baaha, wa ðéeđ ana ñéerúté léhını Yéésú. ²³ Wonuu wa ri baa ra, Yéésú won wa tih : « Wahtaa nay teeđee Koope

☆ 12:13 12.13 Saame Kaŋaa ya 118.25-26 ☆ 12:15 12.15 Saame Sakarı

ndami so' mi Koy-ḃēe' rē lahte. ²⁴ Mee ron won kaaf ka ra ee : pep bele teem pep bele kep biti ñiinē haaleh feey. Ndaa ñiinē haal feey raa ay ḃúhíḃ' pep caak. ²⁵ Ti ḃaaha nen, ḃēyí pokoh ñiiní ay rii ñak ; ndaa ḃēyí kaa' pokohi ñiiní ēldúnē fi beh ay lah pesa na ḃúméh rē. ²⁶ ḃēyí hen súrǵí sē' ñeya tal so' ; te tígí hom mi, ḃi ay home na bal. ḃēyí hen súrǵí sē', Baaso' ay rii ḃéyíḃ'.

Woni Yéésú yii lenke húlí

²⁷ « Tígē homa' mi bee ra, af so' kúnēhté ní mi yéeh yii wona mi ! Mbaa may wone Baaso' biti sēmlē' sē' wahtii coono fa na saañ mii pese bee ra neh ? Ndaa coono fi baa daa tah mi ac feey nék ! ²⁸ Kon Baap, teeḃee ndamu ! » Tígí daaha, un ḃofohte sun won tih : « Mi teeḃpe ḃēewē ndami so' ní wocce, te may waa rii teeḃaat. » ²⁹ ḃēewē húmú daaha keluu una ra wonu tih : « Yaa híníj ! » Lahte yí wonu tih : « Malaaka daa won ḃii na ! » ³⁰ Ndaa Yéésú won wa tih : « Uni baa wonḃuy so', wonḃu ḃon ! ³¹ Wahtaa waḃti aattiyuun ēldúnē rē lahte ; kélfēe hom afa ra ay líkú leegi. ³² Te so', mi ḃéyrú mi paa' feey fa sun raa, may héc ḃēewē ḃéēḃ soo na. » ³³ Wonee ke Yéésú bah, ḃi teeḃa' ḃee nay rii húlée rē. ³⁴ ḃēewē wonu ri tih : « Yee yoodu fun téeríi kootii yen ra biti Buura Koo fal ri ra ay pese peso faraah. Kon fu wona' biti Koy-ḃēe' ay keru sun ḃíh ? Koy-ḃēe' fē wah ? » ³⁵ Di won wa tih : « Niiña ee filiḃ fon ndaa ri tallaay yin caak. Kon tílí niiña bee homa' ri ḃon na bee ra, toñeh núusē beetti ron, ndah ḃēyí tíl núus yéeh tígē na saañ ḃi ra. ³⁶ Gémí niiña bee homa' ri filiḃ fon ḃa, nda ḃon hen ḃēyí niiña. »

Wona' Yéésú iñyaa ní wocce ra, ḃi hécēhté, ḃapohte wa.

Kaa'a'i yēwúḃḃē gém

³⁷ Kimtaanna paŋ Yéésú fii ðëewë rë ðééð, taheh wa gém ðí. ³⁸ Yee húmú won yonente Isayii ra laha'te ðah. Di húmú won tih :

« Yíkëe, daa gém yee wonu yen ra ?

Yíkëe, fu teeð ðídí ya'u wah ? »[☆]

³⁹ Isayii wonte yee tah ðëewë míníh gém rë, won tih :

⁴⁰ « Koope búumílté wë,

súhílté keeñni wa,

toñeh wa ay ole,

keeñni wa ay kúnsée ndín

wa lof pesað, mi pay wa yee homuu wa ra. »[☆]

⁴¹ Isayii húmú wona' Yéésú bín fë, ðeef ðí séenté ndami. ⁴² Filið fi yaaha ðééð, kaa'eeh ow caak di kélfë yí yëwúððë gémúté Yéésú. Ndaa bi helu wa nuf fariseŋŋa na, wa kaañuy rii teeða' toñeh wa ay líkú tígë na ðaguu yëwúððë Koope ra, ⁴³ ndah biti ow daa kaña wa, daa génël wë biti Koope daa kaña wa.

Iña won Yéésú rë daa na aattiya'

⁴⁴ Yéésú ðéyíðté uni won tih : « Bëyí gém soo na, gémëy soo na doŋ, ðí gémpé ðëe' wol so' ra ðal. ⁴⁵ Bëyí ot so', ðeef otte ðëe' wol so' ra. ⁴⁶ So' mi ac ëldúnë hawaanri ðëewë, nda ðëyí gém soo na dékéeh ñúusë. ⁴⁷ Bëyí keloh woni so' te ri ñeyeh na, daa may ri daane neh, ndah mi ac sëmlë'í bëy ëldúnë ndaa daani wa neh. ⁴⁸ Bëyí fahaay soo ot te kaa'a'te keloh woni so', iña won mi ra nay rii aattiyee yiin nay túkkíyë ëldúnë rë. ⁴⁹ Nagajek, mi kolaay koloo rek mi na won, Baaso' fa wol so' ra daa túuy së' won iña yëeddë' mí rë. ⁵⁰ Te mi yúhté biti yee túuyë' rí rë daa na ona' pesa na ðúméh rë. Ti ðaaha nen, iña na won mi ra, mi wona' wa ti di naha' so' wa Baaso' nen. »

[☆] 12:38 12.38 Saame Isayii 53.1   [☆] 12:40 12.40 Saame Isayii 6.9-10

13

Hosi Yéésú kotti taalibe yi

¹ Bisa mǐllé' balaa Paagi yëwúǵǵë rë lahte. Yéésú yúhté biti wahtaa waǵ ǵii koloh ëldúnë, ǵi ǵeefid' Boffi ra lahte. ǵi mëssí faha' ǵëewée ké rí nay rii hele feey fa ra fahoo. Te ri teeǵpe wa ǵee faha' ri wa ní tígí teem faha' ra.

² Yéésú a taalibe yi homu reer, ǵeef Seytaanaa ǵekke Yudaas koy Simoŋ Iskariyot nufa nay rii yaayee Yéésú rë.

³ Yéésú yúhté biti Boffi tíkké iña ǵééǵ ya'i, ǵi yúhté biti ǵal ǵi kola' ǵii na te ri ay nimile ǵii na. ⁴ ǵaaha, ǵi kolohte loona, nǐssé búubí, ǵeǵpe ndímú moosaa pokke kinohi, ⁵ antee ǵeǵ if, túmpé muluǵ, ñeete taalibe yi na, na hos kotti wa ; bi ri hosid' ǵi kotti ǵééǵ, ǵi moosid' ǵi wa a ndímëe pok ǵi kinohi ra.

⁶ Laha' ri Simoŋ Peer na ra, Peer won ǵi tih : « ǵo fi Yíkëe, fu hosid' so' kotti so' a ? » ⁷ Yéésú won ǵi tih : « Fu yéeh iti fi yee na paŋ mi ra doom, fay rii yúhé fayú. » ⁸ Peer won ǵi tih : « ǵamaay fu hosǵe so' kotti so' ! » Yéésú tahte won ǵi tih : « Mi hosǵay ro kottu raa, ǵeef hanndal ki yen ǵúmpé. » ⁹ Peer won ǵi tih : « Kon Yíkëe, ngana teem kotti so' kut, lahe ní ya' yi so' a af so' ǵal ! »

¹⁰ Yéésú won ǵi tih : « ǵëyí kola' ǵoohoh, faana ǵééǵ lante, sohlaay ǵi ǵoohlee*. Don fi yee ǵon ladute, ndaa ǵon ǵééǵ daa ladu neh. » ¹¹ ǵeef Yéésú yúhté ǵëe' nay rii yaaye ra, daa tah ǵi won biti wa ǵééǵ daa ladu neh.

¹² Hosa' Yéésú kotti taalibe yi ní wocce ra, ǵi ǵekaatte búubí, tookaatte loona, antee waa won tih : « Don yúhú iti fi yee pagid' mi ron ra a ? » ¹³ Don ǵëekúu së' yëeddëh a

* ^{13:10} ^{13.10} sohlaay ǵi ǵoohlee :ǵëewë húmú ñeyaatu unni yee bín fë wora'i wa ǵëewë rë, lahte na yi húmú bíníyú yii beh : henay hosi kotta, sohlaay ǵi ǵoohlee.

Yíkëe, te ðon wonu kaah, mi ði. ¹⁴ Hém so' mi Yíkëen, so' mi yëeddëhën, daa mi hos kotton raa, kon ðon warutee hosanta' kot hanndal kon ðal. ¹⁵ Don ot mi pagid' ðon yii bah, ðeef mi faha' biti ðon pagee ri ðaaha. ¹⁶ Mee ron won kaaf ka ra ee : súrgë lukeh kélffi gaan, ðëe' wolu ra lukeh ðëe' wol ri ra gaan. ¹⁷ Bee yúhúu ron iñyaa leegi ra, ðon ñee na raa, keenñon ay sos. ¹⁸ Mi wonaay ðon ðéeb nék ! Mi yúh ðëewë tanis mi ra. Ndaa yee bíníyú Téerëe rë wadti laha laho. Téerëe won tih : “*Bëe' funi woruu mbúurú sè' rë, daa millë' hen kaa'ohi so'.*”[☆] ¹⁹ Mi wonte ron baaha abah balaa wahtaa lah. Hen ðaa wahtaa lah raa, ðon ay gém biti daa mi[☆]. ²⁰ Mee ron won kaaf ka ra ee : ðëyí tah ðëyí daa mi wol ri a ya' ana, ðeef ði tah so' ; te ðëyí tah so', ðeef ði tah ðëe' wol so' ra. »

Bëe' nay yaaye Yéésú rë

(Saame Maccëe 26.20-25 ; Marka 14.17-21 ; Lúkkë 22.21-23)

²¹ Woca' Yéésú woni baa ra, afa kúnëhté pak, ði won tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : ow di ðon na ay soo yaay. » ²² Taalibe ya yíih ðëe' na wona' Yéésú rë, wa na yeelantuu affi wa. ²³ Ow di taalibe ya, kooji Yéésú, húmú hëbísí. ²⁴ Tígí daaha, Simoñ Peer pañke yodað, nahte ri meel Yéésú ðëe' na wona' ri ra. ²⁵ Taalibee sígímpé nuf Yéésú, meelte ri won tih : « Fu wona' wa Yíkëe ? » ²⁶ Yéésú loffe won tih : « Mee saañ soop mbúurú loona ra ee : ðëe' nay mi rii yere ra, ði ðëyí baaha. » Tígí daaha, Yéésú ðeþpe mbúurú, sooppe ri loona, yedte ri Yudaas fi Simoñ Iskariyot. ²⁷ Yudaas na tah mbúurëe, Seytaane na haal ri. Yéésú won ði tih : « Yee nay fuu page ra, page ri gaaw ! » ²⁸ Ow yínë sah di wa fi taalibe ya húmú loona ra, yéeh yee faha' rii won ða. ²⁹ Bi Yudaas daa yef keesi wa, i ow

☆ 13:18 13.18 Saame Kañaa ya 41.10 ☆ 13:19 13.19 Saame Kolohi koyyi
Israyel Ésip 3.14-15

waa na habuu biti Yéésú nah ri pay saam iña nay waa sohlee feeda ra, mbée nah ri komi ñékíŋŋ sarah. ³⁰Taha' Yudaas mbúurée rë, ñi yíppée ñúh éssín. Wahtii baaha ñeef Koo elekke.

Túuyë'í hasa

³¹ Dúhë' Yudaas éssín ñë, Yéésú won tih : « Leegi Koope teeŋa' ndami so' mi Koy-ñëe', mi teeŋa' ndami ñi fi Koope. ³²[Te mi teeŋa' ndami Koope raa,] Koope ñal ay teeŋa' ndami so', te ri yuloh pañi, maañlay. ³³Yee talla' mi hom filiŋ fon ña gaanlay yaawe ! Don ay soo saam, ndaa cëe mí won ñon yee won mi yëwúŋŋ rë : ñon míníh lah tígë ñë saañ mi ra. ³⁴Mee ron yed' túuyë' has ña ee : lah fëhëntíi hanndal kon. Di faha' mi ron, lah fëhëntíi ñaaha hanndal kon. ³⁵Don fahanta' hanndal kon raa, tígí daaha ñëewë ñëeŋ ay yúh biti ñon taalibe yi so' . »

Woni Yéésú biti Peer ay taasa' yúhí

(Saame Maccëe 26.31-35 ; Marka 14.27-31 ; Lúkkë 22.31-34)

³⁶ Filoon fi baaha, Simoñ Peer meelte Yéésú won tih : « Fu saañ di Yíkëe ? » Di loffe Peer won tih : « Tígë homu yen bee ra kep fu mínéh ñee tal so' níi fu lah tígë na saañ mi ra, sehe níi fayú, fay naa lah. » ³⁷Peer won ñi tih : « Yíkëe, yi tah mi mínéh ñee talu leegi ? Mi tahte ñagi ñíin sè' ndah ño ! » ³⁸Yéésú won ñi tih : « Fu won kaah biti fu tahte ñagi ñíinú ndah so' a ? Mee roo won kaaf ka ra ee : añcañ, fiisiin ki paan, fay taasa' biti fu yúh sè' níi hen waal éeyë. »

14

Yéésú daa waala yuliŋ Boffa na ra

¹ Yéésú antee won taalibe yi ñëeŋ tih : « Affon ñanay kúnéh ! Gémí Koope, te ñon gém sè' ñal ! ²Faam Baaso' hanke ; may pay mi waayíŋ ñon tígí nay ron home. Henay

baa koon mi wonoh ron dı ! ³ Mi pay mi waayıd' dıon dı nıi woc dıaa, may nimil mi kali ron. Hen dıaaha raa, tıgė nay mii home ra, dıon ay home na bal. ⁴ Don yúhú waala yulıd' tıgė na saañ mi ra. » ⁵ Toomaa won dı tıgı daaha tih : « Yıkėe, fun yıih tıgė na saañ fu ra, fun ay yúhée waala yulıd' na ra dıih ? » ⁶ Yéesú won dı tih : « Daa mi waala, daa mi kaaf ka, daa mi na ona' pesa. Ow mínéh pay Boffa na te ñeyeh soo na. ⁷ Don yúhú sė' rėe kay, dıon ay yúh Baaso' bal ! Te dala'te woteh, dıon yúhúté rı te dıon olute ri ! »

⁸ Fılíp won dı tıgı daaha tih : « Yıkėe, teeḅ fun Boffa kut, fun sohluy yin kay. » ⁹ Yéesú won dı tih : « Fılíp, maaña maañ mi filiḅ fon dıa bėeḅ fu yėeh sė' doom a ? Bėyí ot so', dıeef otte Boffa ! Kon fu wona' biti mi teeḅ dıon Boffa dıih ? ¹⁰ Fu gémėy biti mee Baaso' na, te ri ee soo na a ? Unna won mi dıon ra bėeḅ, kolaay soo na, dı fi Boffa hom soo na ra kay daa na pañ légyı. ¹¹ Gémı sė' di yee wona' mi biti mee Baaso' na, te ri ee soo na ra. Don gémúy unna won mi dıon yaa raa, iña na pañ mi ra waḁtee tah dıon gém book ! ¹² Mee ron won kaaf ka ra ee : bėyí gém sė', dı fi bėyı baa bal ay pañ iña na pañ mi ra. Di ay pañ yı luk waa gaan sah, ndah mí saañ Boffa na, ¹³ te yii dıon dıaḅ dı bėeḅ, dıon ñeya' ri tii so', may ron rii pagıd', nda so' mi Koy ka mi teeḅa' ndami Boffa. ¹⁴ Yii dıon dıaḅ dı, dıon ñeya' ri tii so', may rii pañ.

Gapa'i Yéesú Ruuh-Pesey

¹⁵ « Don faha' so' raa, dıon ay ñee iña na túuy mí dıon dıa. ¹⁶ Daaha raa, may dıaḅ Baaso' kom dıon Dímlėh kay, bi ay home dıon na faraah. ¹⁷ Daa ri Ruuha na teeḅ bėewė kaaf ka ra. Bėewė feey fi bee mínıh rıi haba' Dímlėh, ndah wa oluy ri, wa yıih rı. Don nék, dıon yúhú rı ; dı ee filiḅ fon te ri ay home ow fi ow dıon na faraah. ¹⁸ Mii ron yedıa'

baayu, may ayaat dɔn na. ¹⁹ Tasse yutuud fii b̄ew̄ew̄ feey fi bee ii soo olil, ndaa dɔn ay ot biti mee pes d̄a, te dɔn bal dɔn ay pes. ²⁰ Bín f̄e r̄ee, dɔn ay yúh biti mee Baaso' na, dɔn ewu soo na, te mi ee dɔn na. ²¹ B̄eyí ham iña na túuȳe' mí r̄e afi te ri ñee na, d̄eef b̄eyí baa faha'te so'. B̄eyí faha' so', Baaso' ay rii faha' ; so' bal may rii faha' te may rii teekiroh. »

²² Taalibee na wonuu Yudaas, bokaay a Yudaas Iskariyot ra, won Yéesú tih : « Yík̄ee, yi tah fay teekiree fun, fii teekiroh b̄ew̄ew̄ kayya ? » ²³ Yéesú won d̄i tih : « B̄eyí faha' so', ay ñee iña na won mi ra ; Baaso' ay faha' b̄eyí baaha, te funi Baaso' ay haal d̄ii na, fun dék d̄ii na. ²⁴ B̄eyí fahaay so', na ñeyeh iña na won mi ra. Te iña na keluu dɔn maa won wa ra, kolaay soo na, wa kola' Baaso' fa wol so' ra.

²⁵ « Mi won dɔn iñyah bee homa' mi leeloon bee ra. ²⁶ Lahte Díml̄ehí ee ac filoon fi so' ra, daa ri Ruuh-Peseñ fa nay wolee Baaso' di tii so' ra. Di nay ron yeeddé b̄éeḅ, d̄i nédís dɔn iña won mi ron ra b̄éeḅ. ²⁷ Mi saañ sayo, ndaa may ron heliḅ jaamma, jaammaa laha' mi ra. Mii ron rii hellah' ti di na paguu ri b̄eȳ ɛldún̄e nen. Affon banay kún̄eh, te nḡen̄e tíítí. ²⁸ Don keluute woni so' ron biti mi saañ sayo ndaa may ayaat dɔn na ra maan ? Don faha' so' koon, saaña na saañ mi Baaso' na ra, keeññon ay naa sose soso. Mi saañ Baaso' na, Baaso' fa luk soo gaan d̄a. ²⁹ Mi wonte ron baa leegi balaa iñyaa lah, nda bín f̄e r̄ee, dɔn gém. ³⁰ Mii wonil caak a dɔn, ndah kélfií feey fi bee ee ac d̄a. Di mín̄eh yin soo na, daa may rii yed̄dee yee nay lahe ra. ³¹ Yaaha b̄éeḅ, nda b̄ew̄ew̄ yúh biti mi faha'te Baaso' te mi paga' yee na nah ri so' ra. Kélfií yen saañ ! »

15

Yéésú daa tal bééñí kah-kah fa

¹ Yéésú wonil tih : « Daa mi tal bééñí kah-kah fa, te Baaso' daa na tooppitoh tal bééñë. ² Ya'i tokoh so' mi tal bééñë ðéeð te límëy, Baaso' ay rii lec. Ndaa bi na lím, ði ay rii yugus níi lan, ði ðaatti lím. ³ Don fi yee nék, ðon yugusute níi ðon ladute. Unna won mi ron ra daa yugus ðon níi ðon madute ðaa lan. ⁴ Kon pëkii soo na ti di poka' mi ðon na nen. Ya' bééñí tokaay tala, ðani afi kep dín mínéh lím ; ti ðaaha nen, ðon a affon kut ðon míníh ðúhíð njiriñ hém ðon pokuuy soo na.

⁵ « Daa mi tal bééñë, ðon daa ya' ya. Bëyí pokoh soo na, te mi pokoh ðii na ay ðúhíð njiriñ mi gaante. Don míníh paŋ yin ðeeffa ðon pëkíih soo na. ⁶ Bëyí pokaay soo na ay betu ti ya' bééñí lecu leco, betute súhté nen ; ya' yi bééñí man ðah ay luuhu luuho, betu kíi wa tam. ⁷ Don pokoh soo na, te ðon ham unni so' ðon na raa, ðëgí yii neba' ron, ðon ay rii liil. ⁸ Ndami Baaso' yúhúu biti ðon ðúhíð njiriñ caak, ðon teeða' biti ðon taalibe yi so'. ⁹ Di faha' so' Baaso', mi faha' ron ðaaha. Pésíi filið faha'a faha' mi ron ra. ¹⁰ Di ñeya' mi túuyë' yí Baaso', mi na pes filið faha'a faha' ði so' ra, ðon ñee túuyë' yí së' rëe, ðon ay pesee ðaaha filið faha'a faha' mi ron ra.

¹¹ « Don ot mi won ðon yii bah, mi faha' biti sosi keeñ so' hom ðon na, te sosi keeñon mit sëk. ¹² Túuyë'í së' daa ri beh : Di faha' mi ron, lah fëhëntíi ðaaha hanndal kon. ¹³ Lahay ðëyí faha'te ow níi luk ðëyí tah yera'i ñíni af kooyí. ¹⁴ Don paŋ yii won mi ðon raa, ðeeff ðon kooyí so'. ¹⁵ Mii ron ðëekiil súrgë, ndah súrgë na yéeh yii paŋ kélfií. Mi ðëekë' rën kooy, ndah mi teeðpe ron iña kola' mi Baaso' na ra ðéeð. ¹⁶ Don neh daa tansu so' ; daa mi tanis ron. Daa mi fal ron, mi wolte ron, ðon ðúhíð njiriñ, njiriñ

mi na d'úméh. Hen d'aaha raa, yii d'on d'arj di b'éeb, d'on ñeya' ri tii so', Baaso' ay ron rii on. ¹⁷ Filiḅ iñyaa b'éeb, mi faha' woni ron biti lah f'ehéntfi hanndal kon.

Taalibe ya a b'ewē feey fi beh

¹⁸ « Don ot b'ewē feey fi bee kaa' ron, yúhí biti wa d'ébúu kaa' so'. ¹⁹ Don nonun b'ey feey fi bee koon, tin wa ay ron faha' ndah d'on nonu waa na. Ndaa mi tanisse ron mi d'úhídté r'en waa na, tahte d'on n'nlíh waa na. Yii baa daa tah wa kaa' ron. ²⁰ N'ersíi yee h'umú won mi ron biti s'urgē lukeh k'elffi gaan d'a. B'ewē moklute so' raa, kon wa ay ron mokil ; yee ñeyu woni so' ra ay ñee wonnon ḅal. ²¹ Yii wa paḅ di d'on b'éeb daa mi tah, ndah wa yíih b'ee' wol so' ra. ²² Hena biti mi ayay te mi wonay a wa koon, tin wa ii habuu bakaaroh. Ndaa tígē homuu wa bee ra kep, wa lahluy layaa. ²³ B'eyí kaa' so', d'eeḅ kaa'a'te Baaso' ḅal. ²⁴ Hena biti mi pagay kimtaanni ow kay m'eséy wēe paḅ fíi wē koon, tin wa ii habuu bakaaroh. Leegi wa olute kimtaanni so', wa anutee kaa' funi Baaso' b'éeb. ²⁵ Yee bíníyú téeríi kootii wa ra laha'te d'ah. Bíníyúté bitih : “Yee kaa'uu wa so' ra lahay dala!” ²⁶ Díml'ehí ron ac ayo : daa ri Ruuha na teeḅa' kaaf ka ra. Ruuha kola' Boffa na. May ñee'ee Baaso' na mi wola' ron ri, te ri ay soo seedeyid'. ²⁷ Te d'on ḅal, d'on ay soo seedeyid' ndah yen daa h'umú dalaana níi a d'eh. »

16

¹ Yéésú ḅaatte won tih : « Don ot mi won d'on yii bah, nda d'on ḅanti s'elít. ² Yúhí biti d'on ay líkú ílíyyē na d'aguu y'ewúdf'ē Koope ra ; te ay tíl níi sah, b'eyí yahti ron b'ēm ay rii habee biti jaamiyoh Koope. ³ Biti wa yíih

☆ 15:20 15.20 Saame Maccēe 10.24 ☆ 15:25 15.25 Saame Kañaa ya 35.19 ; 69.5

Boffa te wa yíh so' bal daa nay tahe wa paŋ yii baaha. ⁴ Mi won don yii baaha biti lah na bín fě rée, don nérsèh yee húmú won mi ron ra. Biti mi mēssí hom leelon daa tah mi wonay ron yin na daluu yen ñéeré' bín fě ní a deh.

Pagaɗɗi Ruuh-Peseŋ

⁵ « Leegi mee saañ b̄ee' wol so' na ra, te ow di don na meelay so' tígè nē saañ mi ra. ⁶ Yee won mi don baa ra tahte keeñnon d̄umpé ces. ⁷ Añcaŋ, mi won don kaah : biti mi saañ daa gén don na. Nagajek, mi saay raa, Dímléhè waɗti ac don na ra ii ayil ! Ndaa mi saañ daa, may ron d̄ii wola'. ⁸ Te ri ac daa, di ay teeɓ b̄eȳ èldúnè biti wa homuy kaah di yii leŋke dee na oluu wa bakaad̄ da, dee na oluu wa júɓ d̄è, a dee na oluu wa aattiya' ra : ⁹ wa homuy kaah di yii leŋke bakaad̄, ndah wa gémúy sè' ; ¹⁰ di yii leŋke júɓ, ndah mee saañ Baaso' na ra, te don ii soo ollil ; ¹¹ di yii leŋke aattiya', ndah kélfií feey fi bee daanute níi wocce.

¹² « Mi talla'te ñni caakki wona mi ron, ndaa tígè homuu yen bee ra kep wa dameh affon. ¹³ Ruuha na teeɓa' kaaf ki Koope ra ac daa, di ay don ñéyíɗ kaaf ka b̄ééɓ. Ìña nay rii wone ra ii kola' d̄ii na, di ay wone ña keloh ri ra, di teeɓ don yii nay lahe. ¹⁴ Daa ri nay teeɓee ndami so', ndah di ay beyee ña soo na, teeɓ don wa. ¹⁵ Yii Baaso' daa laha' ri b̄ééɓ, daa mi laha'. Daa tah mi won don biti Ruuha ay beyee ña soo na, teeɓ don wa. »

Yee nay yíssíré súfúñ fě sos-keeñ ra

¹⁶ Yéésú wonil taalibe yi tih : « Tasse i waal fii don ii soo ot, tíkèh i waal don an soo olaat. » ¹⁷ I ow di taalibe yi na wonantuu hanndal ki wa tih : « Di faha' won yi biti tasse i waal yen ii rii ot, tíkèh i waal raa yen an d̄ii olaat ? Di faha' won yi biti bal di saañ Boffa na ? » ¹⁸ Wa na wonaaluu

wonu tih : « I waal fi bah, ɗi faha' won yi na ? Ow yéeh yee na faha' rii won ra kat ! » ¹⁹ Yéésú otte biti wa fahuu meeli, ɗi won wa tígí daaha tih : « Yee wona' mi ron biti tasse i waal ɗon ii soo ot, tíkëh i waal raa ɗon an soo olaat ra, ɗon meelantuu baaha a ? » ²⁰ Mee ron won kaaf ka ra ee : ɗon ay foŋ ɗon hawoh, ɗeefa bëy ëldúnë homun sos-keëñ ; ɗon ay sífúñ lool, ndaa sífúñ fë ay yíssëh sos-keëñ. ²¹ Loo bëleɓ ham raa na misik ɗii na, ndah ɗeef lowa daa lah ; ɗi múc ɗëe nék, ɗi hal misiga keëña sos níi sos, ndah ɗi kúdté koy ëldúnë. ²² Don ɓal, tígë homuu ɗon bee ra, ɗon homuu misik a sífúñ ; ndaa may ron olaat, keëññon ay sos te ow ii mín kaa' keëññon sos. ²³ Bín fë rëe, ɗon ii soo meellil yin. Mee ron won kaaf ka ra ee : yii ɗon ɗaŋ ɗi bëeɓ, ɗon ñeya' ri tii so', Baaso' ay ron rii on. ²⁴ Níi a ɗeh, ɗon ñeyuy tii so' ɗon ɗagute yin. Mantee ɗëgí, ɗon ay liil ; ɗaaha, keëññon ay sos dotooy. »

²⁵ Yéésú antee tík won tih : « Iña won mi ron yaa ra bëeɓ, mi ñeya' wa léeh. Wahtu ín ac fíi rë nék mii ron wonliil ɗaaha, may ron wonee iñi Baaso' ɓëñéet. ²⁶ Bín fë rëe, ɗon ay ñee'ee tii so' ɗon ɗaŋ Boffa. Mi wonay ron biti may ron ɗagire ɗii na, ɗon daa nay ɗagire affon. ²⁷ Di fi Boffa faha'te ron ndah ɗon fahuute so', te ɗon gémúté biti daa ri wol so'. ²⁸ Mi kola' Boffa na mi acce ëldúnë. Leegi may koloh ëldúnë, mi nimil Boffa na. » ²⁹ Taalibe yi wonu ri tígí daaha tih : « Di ɗeh ! Fu wonte wonni lante te fu ñeyaay léeh. ³⁰ Biti fu yúh bëeɓ te sohlaay ow meelle ro yin, haalte affi fun leegi, daa tah fun gém biti fu kola' Koope na. » ³¹ Yéésú won wa tih : « Don wonu kaah biti ɗon gémúté leegi a ? ³² A' ! Wahtaa ee saañ lahe ra kat, te ri lahte níi wocce, wahtaa nay ron hasлуу ra, ow fi ow ɗon na bëeɓ nimil faam wa, ɗon hel so' njunduŋ ! Añcaŋ, mi homay a af so' njunuŋ kat, ndah Baaso' ee hëbís sè' !

³³ Don ot mi won don inyah, nda don pokoh soo na, don lah jaamma. Don ay mok ëldúnë nék ! Ndaa lah hëbí híin, mi ðanke nguur ki ëldúnë ! »

17

Dagiri Yéésú taalibe yi

¹ Wona¹ Yéésú inyaa níi wocce ra, ði ðéyíðté afi sun won tih : « Baap, wahtaa lahte : teeðee ndami so¹ mi KooHu, nda mi mín teeða¹ ndamu ðal. ² Fu onte so¹ sañ-sañ sun fi ðëewë ðééð, nda mi mín on ðëewë ðéñéen fú sè¹ rë ðééð pesa na ðúméh rë. ³ Pesa na ðúméh rë nék, toka¹ níil yúhí ðo fi Koope fi kah-kah fa yínë kut ða, a yúhí so¹ mi Yéésú-Kiristaa fa wol fu ra. ⁴ Mi pañke légyé nah fu so¹ ra, mi teeða¹te ndamu feey fa. ⁵ Baap, kon leegi on so¹ ndam hëbísú, ndama húmú laha¹ mi ðoo na, na lahay ëldúnë doom ra.

⁶ « ðëewë ðeð fu ëldúnë fu ðéñéenté sè¹ wë rë, mi teeðpe wa daa fu wah. Daa fu laha¹ wa, fu ðéñéenté sè¹ wë, wa ñeyute wonu. ⁷ Leegi, wa yúhúte biti ina on fu so¹ ra ðééð kola¹ ðoo na. ⁸ Mi wonte wa unna won fu so¹ ra, te wa tahute wa. Wa yúhúte biti mi kola¹ ðoo na kah-kah, wa gémuté biti daa fu wol so¹. ⁹ Af wa daa tah mi na ðaŋ ðo. Mi ðagiray ðëewë feey fi beh, mi ðagið ðëewë ðéñéen fú sè¹ rë, ndah wa yuu. ¹⁰ Yii lah mi ðééð daa fu laha¹, te yii lah fu ðééð daa mi laha¹; te ndami so¹ feeñce waa na. ¹¹ Tasse yutuud¹ mii homil ëldúnë; mi yuloh ðoo na, ndaa wa fi yeh, wa lísú ëldúnë. Baap, ðo fa sela ra, níirée wë tii gaanu, bee on fu so¹ ra, nda di lígínúu yen ana yen henute yínë, wa hen yínë ðaaha. ¹² Homa¹ mi a wa ra, mi húmú níirë¹ wë a tii gaanu, bee on fu so¹ ra. Mi níiðté wë, te ow múuyëy waa na, henay ðëe¹ waðti múuy ðë, nda yee won Téerëe rë lah.

¹³ « Bi leegi mi yuloh d̄oo na, mi won wa iñyah bee lís mí ǽldúně bee ra, nda sosi keeña laha' mi ra hom waa na, keeñri wa sos dotooy. ¹⁴ Mi léhínté wě yee won fu so' ra, ðëy ǽldúně anutee waa kaa', ndah wa nënìh ðëy ǽldúně ti so' nen. ¹⁵ Mi d̄arj d̄o biti fu sēmlē' wě ya' Seytaane, ndaa biti fu kēlíd wě ǽldúně neh. ¹⁶ Wa nënìh ǽldúně ti so' nen. ¹⁷ Bukutee wa kaaf ka, wa hen yuu ; wonu daa kaaf ka. ¹⁸ Mi wolte wa ǽldúně ti di wola' fu so' ǽldúně nen. ¹⁹ Af wa tahte mi jébèlté rē af so' mi hente buu, nda wa ðukutoh kaaf ka raa, wa hen yuu ðal.

²⁰ « Mi d̄agid̄ wa neh doŋ, ndaa a ðëewě nay soo géme filoon fe ndah iña nay wone wa fi yee sun fi so' ra. ²¹ Baap, mi d̄arj d̄o biti wa ðééð hen yíně. Di homa' fu soo na mi hompe d̄oo na, wa ðal homuun yen na d̄aaha. Hen d̄aaha raa, ðëy ǽldúně ay géme biti daa fu wol so'. ²² Ndama on fu so' ra mi onte wa ri, nda wa hen yíně ti di henuu yen yíně nen, ²³ mi hom waa na, fu hom soo na, wa ðééð bok hen yíně. Hen d̄aaha raa, ðëy ǽldúně ay géme biti daa fu wol so', te fu faha'te wa ti di faha' fu so' nen. ²⁴ Baap, tígē na saañ mi ra, mi faha'te biti ðëewě déŋéen fú sē' rē hom na ðal, nda wa ot ndama on fu so' ra, ndah fu maañcee soo faha' balaa ǽldúně saku. ²⁵ Te Baap, d̄o fa júð d̄ē, ðëy ǽldúně yíh rē, ndaa mi yúh rē, te ðëewée ke so' yee yúhúté biti daa fu wol so'. ²⁶ Mi teeðpe wa níi wa yúhúté daa fu wah, te may waa rii ðaatti teeð, nda faha'a faha' fu so' ra hom waa na, te so' ðal mi hom waa na. »

18

Hami Yéésú

(Saame Maccée 26.47-56 ; Marka 14.43-50 ; Lúkkē 22.47-53)

¹ Wona' Yéésú iñyaa níi wocce ra, d̄i kolohte dah ðani taalibe yi húusúté húlbí Sedoronj, haalute meey daaha.

² Di fi Yudaas fa nay rii yaaye ra yúh hatni baaha, ndah

Yéésú a taalibe yi na húmú nëffh daaha. ³ Di kúdté goomal soldaar a i wohoh di Faam fi gaani Koope yí yéŋké bití kélfě yí seeyoh ya a farisenŋa daa yeru ri wa. Wa ayute, kúrēelúuté i lampa, kocom hawaanaa a ganaay. ⁴ Bi yúh Yéésú ina nay rii kate ra béeḅ, dī lebohte wa won wa tih : « Don saamu wah ? » ⁵ Wa tahute wonu ri tih : « Fun saamu Yéésú fī ḅēy Nasaret. » Di won wa tih : « Daa mi ! » Yaaha béeḅ, deef Yudaas fa na saañ dīi yaaye ra húmú filiḅ fi wa. ⁶ Yéésú na won wa bitih « daa mi » rek, wa sajalute, lasuute feey. ⁷ Yéésú meelaatte wa won tih : « Don saamu wah ? » Wa wonu ri tih : « Fun saamu Yéésú fī ḅēy Nasaret. » ⁸ Di wonaat wa tih : « Mi wonte ron ri koon, daa mi ! Don saamun so' kut daa, yéḅḅí ḅēewí yee saañ. » ⁹ Yee húmú won Yéésú rē laha'te ḅah. Di húmú won tih : « Baap, mi ñakay ow yíně sah di ḅēewě dēŋēen fú sē' rē. » ¹⁰ Deef Simoŋ Peer kúdté jépíl. Di yíppée ríi fúul, paanŋe ri súrgíi seeyohi gaana, lenne nufi ñamaa fa. Súrgēe nufa lecu ra hínú Malkus. ¹¹ Yéésú won Peer tígí daaha tih : « Nimilire jépílú mbari ! Gulii coono fa yéḅ so' Baaso' ra mi waray rii han waro a ? »

Kúrí Yéésú fī Haan

(Saame Maccēe 26.57-58 ; Marka 14.53-54 ; Lúkkē 22.54)

¹² Soldaarra a kélfi wē, a wohoh yi Faam fi gaani Koope habute Yéésú tígí daaha, pokalsuute ri a níh. ¹³ Wa ḅéḅúu ríi kúḅ faam Haan. Haan daa pacool Kayif fa húmú seeyohi gaana kíilí baaha ra. ¹⁴ Di fi Kayif daa húmú won yéwúḅḅé bití ow yíně kut ñak ñíiní ndah ḅēewě daa gén.

Taasa'i Peer yúhí Yéésú

(Saame Maccēe 26.69-70 ; Marka 14.66-68 ; Lúkkē 22.55-57)

¹⁵ Na kúru wē Yéésú faam seeyohi gaana ra, Simoŋ Peer a ow kay di taalibe ya ñeyute tala. Bi yúh seeyohi gaana taalibii bah, tahte dī fi taalibee a Yéésú daa hēeltú filiḅ

faam fa. ¹⁶ Ndaa Peer húmú èssín, hëbís ilë. Tígí daaha, taalibee koon d'úhté, wonte a ðelaa na woh ilë rë, ðekke Peer filið. ¹⁷ Belaa won Peer tih : « Do fi bee ðal, fu noneh taalibe yi ðëyí bee nagajek a ? » Peer won d'í tih : « Mi noneh na dé' ! »

¹⁸ Bi húmú sos Koo, sùrgë yë a wohoh ya këd'd'uté kíi na yoonnduu ; Peer hompe a wa na yoonndoh ðal.

Yéésú f'í Haan

(Saame Maccëe 26.59-66 ; Marka 14.55-64 ; Lúkkë 22.66-71)

¹⁹ Seeyohi gaana* yampe na meel Yéésú yii lenjke taalibe yi na a yee na yëeddë' rí rë. ²⁰ Yéésú won d'í tih : « Iña won mi ra, mi wona' wa sun ðëewë ðééð na keluu. So' mi mëssí yëeddë' filið ilíyyë na d'aguu yëwúddë' Koope ra a filið Faam fi gaani Koope, te yëwúddë' ðééð tee'uu na ; mi wonay yin las ! ²¹ Ngana meel so' ! Iña won mi ra, meelee wa ðëewë síkírúu së' rë. Wa yúhú iña won mi ra. » ²² Wona' Yéésú woni bah, lahte wohohi húmú në, fúudté rí mbey, won tih : « Fay lofee seeyohi gaana ðaaha a ? » ²³ Yéésú won d'í tih : « Woni so' ñeyay waal raa, teeð so' tígë héllë' mí rë, ndaa hena biti mi wona kaah raa, ðeef fu laða' so' yih ? » ²⁴ Tígí daaha, Haan yeñce Yéésú faam Kayif seeyohi gaana, ðeef Yéésú lís pokki.

Peer taasiilte yúhí Yéésú

(Saame Maccëe 26.71-75 ; Marka 14.69-72 ; Lúkkë 22.58-62)

²⁵ Filið fi yaaha ðééð, Simoñ Peer hompe na yoonndoh rek. Lahte ðëyí won d'í tih : « Do fi bee ðal, fu noneh taalibe yi nagajek a ? » Peer taasa'te won d'í tih : « Mi noneh na dé' ! » ²⁶ Filoon fi baaha, ow di sùrgë yí seeyohi

* 18:19 18.19 Seeyohi gaana na wonuu dee ra, d'í Haan. Bín fë nagajek ðeef Kayif daa húmú seeyohi gaana, ndaa bi Haan mëssée hen seeyoh gan te daa ri pacool Kayif, ðëewë húmú dëekúu rí seeyoh gaan.

gaana, mboko mi ðëe' Peer lec nufa ra, won ði tih : « Mi ot ðo fi bee a ði filið meeya neh nagajek a ? » ²⁷ Taasa' Peer waali yínée, paan yíppée fiisoh.

Kúrí Yéésú fii Pilaat

(Saame Maccée 27.1-2, 11-31 ; Marka 15.1-20 ; Lúkkë 23.1-5, 13-25)

²⁸ Yéésú ðeyute faam Kayif daaha, kúrúte faam gëernëer ðaabin cúð. Ndaa lahuu wa ra, wa haaluy filið, wa kaa'uu biti wa ay sobeye nda wa mín ñam ñami feedi Paaga. ²⁹ Tígí daaha, Pilaat ðeefidte wa won wa tih : « Don wonu ti ðëyi bee paŋ yih ? » ³⁰ Wa lofute ri wonu tih : « Di henay ow ðos koon fun këmí rë rí ! » ³¹ Pilaat won wa tih : « Don fi yaa ðéyi rí, ðon ñee yee won kootii ron ra ðon aattiya' ri ! » Wa wonu ri tih : « Fun lahuy sañ-sañi tíkúun fun húl sun ow, fun hap ri. » ³² Yee húmú won Yéésú rë laha'te ðah sun fi ðee nay rii húlée rë.

³³ Tígí daaha, Pilaat nimilte filið faam fa, ðëekrëhte Yéésú meelte ri won tih : « Daa fu buuri yëwúððë ë ? » ³⁴ Yéésú won ði tih : « Woni baa kola' ðoo na mbée ow daa won ðo baaha sun fi so' ? » ³⁵ Pilaat tahte won tih : « Maa mi yëwúð ðë ? Bëy heedon a kélfë yí seeyoh yon daa komu so' ro ! Kon fu paŋ yih ? » ³⁶ Yéésú loffe ri won tih : « Nguur ki so' nguur ki feey fi bee neh. Nguur ki so' yaha nguur ki feey fi bee koon, tin súrgë yí së' ay soo haa'id' ní mi yëeyih yëwúððë ; ëe-ëe', nguur ki so' nguur ki feey fi bee neh. » ³⁷ Pilaat won ði tih : « Kon fu buur a ? » Yéésú won ði tih : « Fu wonte ri, daa mi ! Seedii kaaf ka daa tah mi límú, seedii kaaf ka daa tah mi ac feey fi beh. Te ðëyi hom kaaf ka ðéeð, helte nuf iña na won mi ra. » ³⁸ Pilaat won ði tih : « Úh ! Yi daa kaah ? »

Kola' ri woni bah, Pilaat ðúhëette ëssín ðeefidte yëwúððë, won wa tih : « So' mi olay yii mín tíkú sun fi ðëyi beh, ³⁹ te ðon ðaahuu biti lahaa Paak ðéeð, mi

dúhríƒ ƒon ow yíně kasu. Don fahuuy biti mi yessiƒ ƒon buuri yëwúƒƒë ? » ⁴⁰ Tígí daaha, wa béyrúté unni wa sun wonu tih : « Èe-ëe' ! Di neh ! Dúhríƒ fun Barabaas. » Deef ƒi fi Barabaas fa banndi.

19

¹ Filoon fi baaha, Pilaat naha'te fúuƒƒëhí Yéésú laraw. ² Soldarra beyute ñap yugusute baane, ðekute ri af Yéésú, tíkúté paltu luum sun fi, ³ lebuute ri wonu ri tih : « Coleere buuri yëwúƒƒë ! » Wa na anuu rii fúuƒsë' mbey.

⁴ Pilaat dúhëetté yëwúƒƒë në, won wa tih : « Cëe mi ac mi komƒoh ron ri ëssë, nda ƒon yúh biti mi olay yii mín tíkú sun fi bëyí beh. » ⁵ Tígí daaha, Yéésú ƒúhté, ðani baanii yëlbí a paltii luumi. Pilaat won bëewë tih : « Bëe' abah ! »

⁶ Kélfë yí seeyoh ya a wohoh ya oluu wa Yéésú, wa béyrúté unni wa sun na wonu tih : « Daaye ri kurwah bal ! Daaye ri kurwah ! » Pilaat won wa tih : « Báyí rí ƒon daayíƒ ƒi affon. So' mi olay yii mín tíkú sun fi. » ⁷ Yëwúƒƒë wonu Pilaat tih : « Kootii fun kadda'te ow sol Koope, te ri wonte biti ƒi Koy Koope. Kon ƒi waƒti hawun húl ! »

⁸ Kela' Pilaat woni bah, ƒi baattee tíit. ⁹ Di haalaatte faam, meelte Yéésú won ƒi tih : « Fu ƒúhë' dih ? » Yéésú hente tid, lofay ri. ¹⁰ Tígí daaha, Pilaat won ƒi tih : « Fii soo tiil a ? Fu yéeh biti mi mín ƒëe yeris te mi mín ƒëe daayƒoh kurwah a ? » ¹¹ Yéésú won ƒi tih : « Fu mínéh yin yíně sah sun fi so', henay yee yed' ƒo Koope fa sun ƒa. Yii baa daa tah bakaadi bëe' yeñ so' ƒoo na ra luk buu gaan. »

¹² Pilaat kola' daaha na saam ƒëe nay rii yed'ƒëe Yéésú rë. Ndaa yëwúƒƒë béyrúté unni wa wonu tih : « Fu yeris

ḅëyí bee ḁeef fu ñéerëey a Sesaar*. ḅëyí tík afi buur, ḁeef haa' Sesaar. »¹³ Kela' Pilaat unni yah, ḁi ḁúhíḁté Yéésú fëel, antee took ñaana na aattiyuu, hom ëssë dérúu a la', na wonuu yëwúḁḁë Gabataa ra. ¹⁴ Yiin fi baaha, tee'a' a bisa míllë' waaji Paagi yëwúḁḁë, bee laha' na' leelu af ra. Pilaat won wa tígí daaha tih : « Buuron abah ! »¹⁵ Ndaa wa ḅëyrúté unni wa na wonu tih : « Di húlë ḅal ! Di húlë ! Daaye ri kurwah ! » Pilaat won wa tih : « May daaye buuron kurwah nam a ? » Kélfë yí seeyoh ya wonu ri tih : « Henay Sesaar, fun lahuy buur kay. »

¹⁶ Tígí daaha, Pilaat yedḁa'te wa Yéésú, wa daaye ri kurwah.

Daaji Yéésú kurwah

(Saame Maccëe 27.32-44 ; Marka 15.21-32 ; Lúkkë 23.26-43)

Soldaarra yípútée ham Yéésú. ¹⁷ Di fi Yéésú daa enoh kurwahi, wa ḁúhúte gina, yullute tígë në wonuu « Këer-af » ra. Tígí daaha wonuu « Golgotaa » di ébrë. ¹⁸ Lahuu wa ra, soldaarra daayute Yéésú kurwaha. Wa daayaaluute ow ana kay kurwah : ḅëyí yínëe paa'te Yéésú ya' ñamaa, yínëe paa'te ri ya' sugu, Yéésú hompe leelaa.

¹⁹ Pilaat naha'te bíní a tíkrëhí unni yee sun fi kurwaha. Unna won yii beh : « Yéésú fí ḅëy Nasaret, buuri yëwúḁḁë. »²⁰ Bi wulay tígë daayuu Yéésú rë gina, te unna bíníyú ébrë, lateñ a gerek, ow caak olute, yúhúte yee bíníyú rë. ²¹ Yee bíníyú baa ra neḅaay kélfë yí seeyoh ya, wa payute wonu Pilaat tih : « Fu waray bíní “buuri yëwúḁḁë” koon. Fu waḁti bíníyë biti “ḅëyí bee won ti daa ri buuri yëwúḁḁë”. »²² Pilaat won wa tih : « Yee bíní mí rë, mi bíníté rí níi wocce. »

---

* 19:12 19.12 Sesaar :Bín fë, ḅëyí húmú hen buur di Rom ḅéeb dëekúu ḁaaha.

²³ Daayuu soldaarra Yéésú níi wocce ra, wa ðeyute yéré yí woruute wa cér iniil hanndal ki wa. Wa anutee ðeß búubée ké rí teru sun níi feey te lahay ðíis ðē, ²⁴ wonu tih : « Génë biti yen ðarun ri ðaro raa, yen púlúf rí yen ot ðēe' nay rii lahee ra. » Yee húmú bíníyú Téerēe rē laha'te ðah. Téerēe húmú won tih : « *Wa woruute yéré yí sē', púlúfúté búubí sē'.* »[☆] Dee bíníyúu rí ðaa ra, soldaarra paguu ri ðaaha kep. ²⁵ Yaafi Yéésú húmú caŋ hēbís kurwaha ðani koy-yaafa ðeleß, a Mari ðeleß Kolopas, a Mari fi ðēy Makdala. ²⁶ Yéésú otte yaafi, otte taalibee daa kooji ra hompe hēbísí, ði won tih : « Yaa ow, koohu abah. » ²⁷ Ði won taalibee tih : « Yaafu abah. » Kola'te baaha, taalibee ðeßpe yaafi Yéésú yeffe ri faami.

Húli Yéésú

(Saame Maccēe 27.45-56 ; Marka 15.33-41 ; Lúkkē 23.44-49)

²⁸ Nda yee won Téerēe rē lah, filoon fi baaha, bi yúh Yéésú biti iña ðeß púlgísé'té leegi, ði won tih : « Mi sifirohte. » ²⁹ Deef lahte yaadi líiffé bineegar húmú hatinni yaaha. Soldaarra yípútée ðeß líil soopute ri bineegar, pokute ri ya' isop, yullute ri búk Yéésú na fahuu hēndí. ³⁰ Ðíkísé' Yéésú bineegara, ði won tih : « Iña ðeß púlgísé'té. » Ði sígimpé, yedðohte lússé.

Yéésú tawute juun araal

³¹ Wahtu yi yaaha, deef bisa na hílsúu yēwúððē rē ee saañ dale ra. Kélfē yí yēwúððē fahuuy biti búudé hom sun kurwah bis hílsēe, ðaatte biti bisi hílsíi bee bis gaan. Tígí daaha, wa payute Pilaat na, wonute ri biti ði naha' korsa'i kotti ðēewē daayu ra†, búudé yē kéllú tígē.

[☆] 19:24 19.24 Saame Kañaa ya 22.19 † 19:31 19.31 Bín fē, ðēewē húmú daay ow kurwah wa faha' biti ðēe' yíppí húl rēe, wa húmú korsuu kotti ðēe' korsoo.

³² Nahuu soldaarra baaha ra, wa ñeyute ðewë daayu a Yéésú rë, korsuute kotti bee dëb dë, ñeyute ana fa na, korsuute kotta. ³³ Di fi Yéésú nék, lahuu soldaarra dñi na olute biti dñi húlté ní wocce ra, tígí daaha, wa korsuuy kotta. ³⁴ Ndaa ow di soldaarra tappe ri juun hatin araal, ñif a muluð yíppée nëe dñuh.

³⁵ Bëe' ðíííí dñi ñyee ra tíkké íllí në ngëey, te ñña won dñi ra laha' dñaha. Di a faanañ fi yúhté biti ñña laha' dñaha. Don ot dñi won ñnyeh, nda don gém don ðal. ³⁶ ñnyaa ðéeb laha'te dñah, nda yee bíníyú Téerëe rë lah. Bíníyuté Téerëe bitih : « Yuh yínë sah ii kon faana. »[☆] ³⁷ Bíníyuté biti ðal : « Wa ay yííí dñi Bëe' wa jabu ri ra. »[☆]

Haji Yéésú

(Saame Maccëe 27.57-61 ; Marka 15.42-47 ; Lúkkë 23.50-56)

³⁸ Filoon fi baaha, lahte ðeyí hínú Suseef dék Arimate, payte Pilaat na, meelte ri ðúudé fí Yéésú. Di non taalibe yi Yéésú ndaa bi húmú neeh ri kélfé yí yëwú dñe, dñi húmú teekiraay baaha. Pilaat tahi dñe ri, Suseef payte ðeðpe ðúudé fë. ³⁹ Tígí daaha, Nikodem ðal acce habra'te ri. (Nikodem fi baa húmú mëssee pay yérí Yéésú elek.) Wa kúrúte laakkoloñi yugusuu mírí boolluu a barbosaa, yí wadtee mit kíle sabay éeyë. ⁴⁰ Wa ðeyute ðúudé fí Yéésú, na líiwú rí boy, na túmú rí yin heeñlaa ti di ðaahuu ri yëwú dñe nen biti wa yahti hac ðúudé. ⁴¹ Tígë daayuu Yéésú kurwah ra lahte meey, bi kolom ki ow mësúy nëe hacu húmú në. ⁴² Bi na saañ dale bisa na hílsúu yëwú dñe rë te kolom ka wulay daaha, wa dñapute ðúudé fí Yéésú në.

[☆] 19:36 19.36 Saame Kolohi koyyi Israyel Ésíp 12.46 ; Kíní ðey Israyel 9.12 ; Kañaa ya 34.21 [☆] 19:37 19.37 Saame Sakari 12.10

20

*Kolohi Yéésú ðúúdé**(Saame Maccëe 28.1-8 ; Marka 16.1-8 ; Lúkkë 24.1-12)*

¹ Hagadi dímëesë, Mari fi ðëy Makdalaa kolohte saañce tígë hacuu Yéésú rë. Laha' ri ra, ði ðeef la'a húmú ðúk luuya ra éccírúté. ² Di yíppée múkë Simoŋ Peer na a taalibii yínëe Yéésú kooya' ri ra, won wa tih : « 'Búudé fí Yíkëe ðeyute nuŋa, te fun yíih tígë kúru rí rë. »

³ Tígí daaha, Peer a taalibii yínëe koluute na suu luuyin. ⁴ Wa húmú múkëyú múkëyë na suu wa ra. Bi luk taalibii yínëe Peer gaaw, ði ðéðpé rí luuya. ⁵ Laha' ri ra, ði yérëntéhté otte boyya filið, ndaa ri haalay. ⁶ Simoŋ Peer laha' daaha, haalte na yeel boyya. ⁷ Boya húmú af Yéésú rë homay a boyyi kayya ; ði túlúñú túlúñë, hompe kay. ⁸ Taalibii yínëe ðéðpí lah ra haala' daaha otte boyya, gémpé bití Yéésú kolohte. ⁹ Yúhí bití ní a baaha, ðeef taalibe ya yíih yee faha' won Téerëe rë doom, bití Yéésú wadtee koloh ðúudé. ¹⁰ Taalibe yi ana ya koluu daaha, suute faam.

*Feeñiyohi Yéésú Mari fi ðëy Makdalaa**(Saame Maccëe 28.9-10 ; Marka 16.9-11)*

¹¹ Di fi Mari, nimila' ri ra, hom fëel fí luuya na looy. Di hom looya yérëntéhté filið, ¹² otte malaaka ana yi ðekuu búuð naa', tookute tígë húmú fëndú ðúudé fí Yéésú rë, bee hompe hatna húmú afa ra, yínëe hompe hatna húmú paa' kotta ra. ¹³ Wa wonu ri tih : « Fu looy yi yaa ow ? » Di won wa tih : « 'Búudé fí Yíkíi sè' ðeyute, te mi yéeh tígë kúru rí rë. »

¹⁴ Di hom woni yii baa na heeltóh, ði otte ow caŋke hébísí ndaa ri yéeh ðëe', ðeef yaa Yéésú. ¹⁵ Yéésú won ði tih : « Fu looy yi yaa ow ? Fu saam wah ? » Bi haba' Mari bití yaa wohohi meeya, ði won ðëe' tih : « 'Bahaa, daa fu

kúrë rí rëe, won so' tígë ðap fu ri ra, mi kale ri. » ¹⁶ Yéésú won ði tígí daaha tih : « Mari ! » Di yíssëhté Yéésú në, won tih : « Rabbuni ! » (daa ri yëeddëh di ébrë). ¹⁷ Yéésú won ði tih : « Ngana ham so' deh, ndah mi lahay Baaso' na doom. Tílé fu won koy-yaayyi so' biti mi hom kotti saañi Baaso' na daa Boffon ða, Koope fi so' na daa Koope fon ða. » ¹⁸ Mari fi ðëy Makdalaa yíppée saañ, wonte taalibe ya biti ði otte Yíkëe, léhínté wë yee won ði ra.

Feeñiyohi Yéésú taalibe yi

(Saame Maccëe 28.16-20 ; Marka 16.14-18 ; Lúkkë 24.36-49)

¹⁹ Sosað na'i dímëesi baaha, bi ðeef taalibe ya kaañuy kélfë yí yëwúðfë, wa téyúuté faam. Yéésú acce hente bereeh leelii wa, won wa tih : « Cëlírí yaawe ! Hëmíi jaamma ! » ²⁰ Wona' ri wa iñyaa ra, ði teeɓpe wa ya' yi a hatni yínií araali. Keeññi taalibe ya sos soso níi ola olu wa Yíkëe rë. ²¹ Yéésú wonaat wa tih : « Cëlírí yaawe ! Hëmíi jaamma ! Di wola' so' Baaso', so' mi wola' ron ðaaha. » ²² Kola' ri woni baa ra, ði éffé sun fi wa, won wa tih : « Tëhí Ruuh-Peseñ ! ²³ Bëyí ðon baal ri bakaadði, ðeef Koope baalte ri. Bëyí ðon habid ði bakaadði, ðeef Koope habidte ri wa. »

Feeñiyohi Yéésú Toomaa

²⁴ Toomaa fa na dëekúu Sísë rë non taalibe yi sabboo a ana ya, ðeefaay na ac Yéésú rë. ²⁵ Aya' ri taalibe yi kayya wonute ri biti wa olute Yíkëe rë, ði won wa tih : « Hém so' mi olay daay'iitti pontu ya ya' ya, hém so' mi ðekay kun so' ílíyyë daayuu ri faana ra, te mi ðekay ya' so' lafi araali, mii mëssí gém biti ði kolohte búudé. »

²⁶ Nimila' bisi baa ðeef taalibe yi Yéésú téyëetuté faam fa, Toomaa hompe a wa ra, Yéésú acce hente bereeh waa na won tih : « Cëlírí yaawe ! Hëmíi jaamma ! » ²⁷ Di

anteer won Toomaa tih : « 'Beke kunu nunŋi ya' yi so' fu olsoh ; Beke ya'u araal so'. Yedde lah nuf ana, fu gém ! »
²⁸ Toomaa won di tih : « Daa fu Yíkí sè', daa fu Koope fi so' ! »
²⁹ Yéésú won di tih : « Biti fu otte so' daa tah fu gém è ? Bëyí gém sè' te olay so', lahte sos-keen. »

Yee tah téerí bee koloh ra

³⁰ Yéésú panke kimtaan kay caak fii taalibe yi, yi yénké bití bíllúy téerí beh. ³¹ Yee filiḅ téerí bee nék, bíllú bití ḁon gém bití Yéésú daa Buura Koo fal ri ra, Koy Koope. Te ḁon gém dii na raa, ḁon ay pes ndah di.

21

Kimtaani mbaala lífjén dë

¹ Filoon fi baaha, Yéésú feeñiyaatte taalibe yi ḁúk laahi Tiberiyat*. Di feeñiya' wa ḁeh : ² Simon Peer a Toomaa fa na dëekúu Síisè rë daa húmú, a Natanayel fi ḁëy Kanaa di Galile, a koyyi Sebede, a taalibe yi Yéésú ana kay. ³ Simon Peer won wa tih : « Mee saañ seeḅ ḁa. » Wa wonu ri tih : « Caa fun ñéerè' a ro fun ḅal. » Tígí daaha, wa ñéerúuté haalute gaala. Ndaa elgi baaha ḅééḅ wa habuy yin.

⁴ Yíilè' Koo ra, Yéésú acce cañke ḁúk laaha, ndaa taalibe ya yíihsíih rí. ⁵ Di won taalibe ya tih : « Don habute jén saa yaawe ? » Wa wonu ri tih : « Fun habuy yin. » ⁶ Di won wa tih : « Yéésí mbaala hatna paa' ya' ñamaa di gaala ra, ḁon ay ham. » Tígí daaha, wa yeesute mbaala. Mbaala hampe jén, líif líifè níi wa míníh ríi ḁúhíḁ mulaa. ⁷ Ow di taalibe ya, kooji Yéésú, won Peer tih : « Yaa Yíkée ! » Kela' Simon Peer uni bah, di yíppée ḅekoh búubée ké rí húmú nís ḁí na seeḅ ḁi ra, yíppée haal mulaa. ⁸ Taalibe yi kayya

* 21:1 21.1 laahi Tiberiyat :non tii ya na dëekúu laahi Galile ra.

ayuu a gaala, na fasu mbaala líif jén dë. Wa húmú wuluuy búk laaha, yee talluu wa ra waɗti hena jaak tíméer (100).

⁹ Lahuu wa cépúte gaala ra, wa olute jén tókúte sun kíi, mbúurú hompe hatni beh. ¹⁰ Tígí daaha, Yéésú won wa tih : « Jénë d'úhúu ron ham ɗa, kúrí i koy na deh. » ¹¹ Simonj Peer haalaatte gaala, fasse mbaala líif jén dë, d'úhídté rí èssë. Jénë béeɓ hente koy tíméer a koy sabay iip a koy éeyë (153), te dëe teem wa ra béeɓ tahay mbaala ɗaɗ. ¹² Filoon fi baaha, Yéésú won wa tih : « Èyí ɗon ñam ! » Ow yínë sah di taalibe ya kaañay rii meel daa ri wah, ndaa wa yúhúte bití yaa Yíkëe. ¹³ Yéésú lebohte, beɓpe mbúurëe wora'te wa, ɗi beɓpe jénë ɓal hente ɗaaha. ¹⁴ Baa daa waali éeyë fë feñiyoh Yéésú taalibe yi, kéllúu rí búudé rë.

Yéésú a Peer

¹⁵ Ñamuu wa níi wocute ra, Yéésú meelte Simonj Peer won ɗi tih : « Simonj fi Saṅ, di faha' fu so' luk di fahuu so' bëewí yee a ? » Peer won ɗi tih : « Yíkëe, fu yúhté bití mi faha'te ro. » Yéésú won ɗi tih : « Lah tooppitee harri so'. » ¹⁶ Yéésú meelaatte ri won tih : « Simonj fi Saṅ, fu faha'te so' a ? » Peer won ɗi tih : « Yíkëe, fu yúhté bití mi faha'te ro kay ! » Yéésú won ɗi tih : « Lah níiré harri so'. » ¹⁷ ɗi wonil ri waali éeyë fë tih : « Simonj fi Saṅ, fu faha'te so' a ? » Yee meela' ri Yéésú waali éeyë fë bití nda ri faha'te ri ra, d'úmëlté keeña. Di loffe Yéésú won tih : « Yíkëe, fu yúh béeɓ ! Kon fu yúhté bití mi faha'te ro ! » Yéésú wonil ri tih : « Lah tooppitee harri so'. » ¹⁸ Mee roo won kaaf ka ra ee : hena' fu kúkëy rë, daa fu na húmú pokit afu geñuu, fu pay tígí neɓa' ro ; ndaa tíl níi fu ɓaha raa, fay béyíɗ ya' yu, ow kay pokíɗ ɗo geñuu, kúɗ dë tígí fu fahaay naa pay. » ¹⁹ (Unna won Yéésú yaa ra, ɗi hom teeɓa'i dëe nay

húlée Peer ra. Peer ay teeḅee ndami Koope ḁaaha.) Yéésú antee tík won ḁi tih : « Ñeye tal so' . »

Yéésú a taalibee ḁi kooya' ri ra

²⁰ Filoon fi baaha, Peer heeltohte, otte taalibee Yéésú kooya' ri ra na ac filoon wa. Daa ri taalibee húmú sígím nuf Yéésú homuu wa ñama, meelte ḁi fi Yíkée ḅée' nay rii yaaye ra. ²¹ Ola' Peer taalibee ra, ḁi meelte ḁi fi Yéésú won ḁi tih ; « A ḁi fi bee nék Yíkée ? » ²² Yéésú won ḁi tih : « Mi faha' biti ḁi pes ní mi nimil raa, waal fu yaha yi na ? Fu laha' biti fu ñee tal so' . » ²³ Yaa bah, wona líiwělsě'té filiḅ fi ḅěewě gémú Yéésú ně rě biti taalibii baa ii ñee húl. Añcaṅ, Yéésú wonay biti ri ii húl, ḁi won wono ndék tee : « Mi faha' biti ḁi pes ní mi nimil raa, waal fu yaha yi na ? »

²⁴ Di fi taalibee sah-sah daa ḅílíḁ iñyaa bíníté wě, te fun yúhúté biti iña won ḁi ra kaah.

²⁵ Yéésú paṅke i yin kay caak yí fu yénké biti ñeyun yíně-yíně bíníyú koon, mi lahte yaakaari biti tééré yě ii ḁam feey fi beh.

Séréel Ndút: Unni Koope

Ndut: Séréel Ndút: Unni Koope (New Testament+)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ndut)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun 2022

a3a1238b-9393-5875-a4c5-1d3f38537bfe